

Børneinddragelse i Familiereetshuset

Børns oplevelse af børnesamtalen og
kontaktpersonsordningen 2022

Karen Margrethe Dahl og Misja Eiberg

VIVE

*Børneinddragelse i Familieretshuset
– Børns oplevelse af børnesamtalen og kontaktpersonsordningen 2022*

© VIVE og forfatterne, 2023

e-ISBN: 978-87-7582-186-0

Modelfoto: Mathilde Bech/VIVE

Projekt: 302051

Finansiering: Familieretshuset

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

I forbindelse med reformen af det familieretlige system i 2019 blev det besluttet at følge både børns og forældres oplevelse af det familieretlige system med henblik på at evaluere reformen.

VIVE har siden 2019 fulgt forældrenes oplevelse af systemet gennem årlige spørgeskemaundersøgelser og har med denne undersøgelse også fået mulighed for at undersøge børnenes oplevelse af at blive inddraget i Familieretshuset.

Formålet med rapporten er at undersøge, om Familieretshusets børneenhed formår at skabe et trygt rum, hvor børn, hvis forældre har konflikter efter et samlivsbrud, kan få støtte og få inddraget deres perspektiv i sagsbehandlingen. Det sker ved at spørge børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset, om deres oplevelse af Familieretshusets børnesamtale og Familieretshusets kontaktpersonsordning.

Undersøgelsen er gennemført fra april til november 2022 i fem afdelinger af Familieretshuset.

Rapporten og analyserne er udarbejdet af chefanalytiker Karen Margrethe Dahl (projektleder) og forsker Misja Eiberg ved VIVE. Dataindsamlingen er gennemført med hjælp fra studenter i Familieretshuset, der blev ansat særskilt til denne opgave og ikke har haft andre opgaver i Familieretshuset. Rapporten er kvalitetssikret af en intern og en ekstern reviewer.

Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Familieretshuset, der også har bidraget til udviklingen af undersøgelsesdesignet.

Tak til alle børn, forældre og ansatte, der har deltaget i undersøgelsen.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	5	
<hr/>		
1	Indledning	12
1.1	Baggrund og formål med undersøgelsen	12
1.2	Familieretshusets direkte børneinddragelse	13
1.3	Lundys model for børneinddragelse	14
1.4	Undersøgelsens data og metode	16
1.5	Rapportens opbygning og læsevejledning	20
<hr/>		
2	Børnenes situation før børnesamtalen	21
2.1	Børnenes samvær med forældrene	21
2.2	Forberedelse til børnesamtalen	23
2.3	Opsamling	26
<hr/>		
3	Børnenes oplevelse af børnesamtalen	27
3.1	Kontakt og tillid til børnerådgiveren	27
3.2	Relevans i indholdet af børnesamtalerne	30
3.3	Videregivelse af oplysninger fra børnesamtalen	33
3.4	Børnenes refleksioner efter børnesamtalen	36
3.5	Opsamling	38
<hr/>		
4	Kontaktpersonsordningen	40
4.1	Børnenes oplevelse af kontaktpersonsordningen	40
4.2	Opsamling	43
<hr/>		
5	Konklusion	45
5.1	Resultater	45
5.2	Opmærksomhedspunkter	50
<hr/>		
Litteratur	51	

Hovedresultater

Hvis forældre, der ikke bor sammen, har svært ved at samarbejde om deres børn, kan de – eller børnene selv, hvis de er fyldt 10 år – henvende sig til Familieretshuset. Her kan familierne få hjælp til at indgå aftaler eller få en juridisk afgørelse på deres uenigheder. Derudover kan både børn og forældre få forskellige typer af rådgivning om fx konflikthåndtering eller om børns følelser, behov og reaktioner i forbindelse med brud i familien.

For at sikre, at børnenes trivsel og behov for beskyttelse varetages gennem sagsprocessen, og for at sikre, at børn inddrages i sagsforløbet på en passende måde, blev der i 2019 etableret en særlig børneenhed i Familieretshuset. Formålet med Familieretshusets børneenhed er at yde støtte og rådgivning til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger. Derudover skal børneenheden afdække barnets perspektiv og sikre den direkte inddragelse af børnene i familieretlige sager.

Børn fra 6 år vil typisk blive inddraget, ved at barnet får tilbudt en kontaktperson, der kan støtte barnet i sagsprocessen, og gennem en børnesamtale, hvor en børnerådgiver taler med barnet, uden at forældrene er til stede (se boks 1).

Boks 1 Familieretshusets direkte børneinddragelse

Familieretshusets børneenhed har to overordnede tilbud om direkte inddragelse af børn:

- 1. Kontaktpersonsordningen:** Når der oprettes en sag om forældremyndighed, bopæl eller samvær i Familieretshuset, tilbydes alle børn via deres forældre en kontaktperson, der kan støtte og rådgive barnet efter behov. Det kan både være støtte til processen i det familieretlige system (fx som forberedelse forud for en børnesamtale) og almen rådgivning om at være barn i en familie med konflikter. Samtalerne mellem barnet og kontaktpersonen er fortrolige, og der skrives ikke notat.
- 2. Børnesamtale:** For at inddrage barnets perspektiv i behandlingen af sagen kan Familieretshuset beslutte, at der afholdes en børnesamtale med barnet. Det er barnets kontaktperson, der afholder børnesamtalen. Børnesamtalen finder typisk sted efter første møde med forældrene. Der skrives notat af børnesamtalen, som indgår i sagen. Barnet har medindflydelse på, hvad der skal videregives fra samtalen.

Ud over den direkte børneinddragelse afdækkes børnenes perspektiv indirekte gennem samtaler med forældrene og gennem indhentning af oplysninger hos barnets daginstitution, skole eller læge. Den indirekte børneinddragelse gennemføres af Familieretshusets forældreenhed, der afholder møder med forældrene og har forskellige rådgivningstilbud til disse.

Denne rapport sætter fokus på børns oplevelse af børnesamtalen og kontaktpersonsordningen på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt 6-17-årige børn, der har været til en børnesamtale i Familieretshuset i april-november 2022.

Rapporten undersøger således, om børn støttes og inddrages i familieretlige sager gennem børns oplevelse af:

- at komme til børnesamtale i Familieretshuset
- at modtage støtte fra Familieretshusets kontaktpersonsordning.

Målet med rapporten er ikke at vise, om der faktisk er gennemført den børneinddragelse, som loven om Familieretshuset tilsiger, at der skal være, men om *børnene* oplever at blive støttet og inddraget.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i Laura Lundys børneinddragelsesmodel, hvor inddragelse forstås ud fra, om barnet har mulighed for at komme til orde i et trygt og forståeligt rum. Og om barnet oplever at blive lyttet til, samt at dets

udsagn videregives til de rette personer, og tillægges passende vægt i sagsbehandlingen (se afsnit 1.3 for uddybning af Lundys model).

Fakta om undersøgelsen

Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt 6-17-årige børn, der i april-november 2022 var til børnesamtale i fem afdelinger af Familieretshusets børneenhed.

668 børn ud af 1.131 mulige har deltaget i undersøgelsen. 30 % af deltagerne er 6-8 år, 44 % er 9-12 år, mens 26 % er 13-17 år.

Spørgeskemaet er sprogligt og ved hjælp af teknisk højtæsningsfunktion tilpasset yngre børn. Større børn har kunnet uddybe deres besvarelser i åbne tekstfelter.

Dataindsamlingen vil blive gentaget i 2023 med henblik på at følge udviklingen i børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset

De fleste børn oplever et trygt og forståeligt rum, hvor de kan komme til orde

Langt de fleste børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset, oplever, at børnesamtalen foregår i et trygt og forståeligt rum, hvor der bliver lyttet til børnenes synspunkter. I undersøgelsen svarer 95 % således, at børnerådgiveren er god til at forklare, hvad der skal ske til samtalen, mens 90 % svarer, at den

voksne er god til at lytte til dem.

To tredjedele af børnene havde på forhånd lyst til at komme til børnesamtale. Og 4 ud af 5 har under samtalen lyst til at fortælle børnerådgiveren om det, der er vigtigt for dem.

Flertallet af børnenes positive indtryk af børnesamtalen illustreres af følgende citat fra en 8-årig dreng, der giver sit råd til andre børn, der skal til børnesamtale i Familieretshuset:

Her er et godt bud til jer andre, der skal i Familieretshuset: Dem, som du skal tale med, er rigtig søde og gode til at stille dig spørgsmål og gode til at hjælpe dig undervejs. De er også gode til at stille dig spørgsmål om, hvordan det går derhjemme, og om dine forældre er skilt. De er rigtig søde.

På trods af overvejende positive oplevelser viser undersøgelsen dog også, at cirka en femtedel af børnene ikke har lyst til at komme til samtale og fortælle om dem selv, samt at cirka en femtedel ikke synes, at indholdet af samtalen er vigtigt for dem. Nogle af børnene forklarer selv deres manglende lyst med, at de har været til flere børnesamtaler i Familieretshuset og er trætte af at gentage deres historie, eller at de bliver triste, når de taler om deres familiesituation. For andre ser den begrænsede lyst ud til at hænge sammen med, at børnene ikke helt forstår indholdet af og formålet med børnesamtalen.

Videregivelse af samtalens indhold

Når vi spørger til børnenes forståelse af, hvordan børnesamtalen bliver brugt – det vil sige, hvad der bliver videreformidlet til forældrene – svarer to tredjedele af børnene, at de til børnesamtalen har talt om, hvad der skulle videregives til forældrene, mens tre fjerdedele oplever at have medbestemmelse over, hvad der skal videregives.

Selvom majoriteten af børnene således forstår, hvad samtalen skal bruges til, og oplever at have indflydelse på, hvordan deres udsagn bruges, er der dog fortsat et mindretal, der enten *ikke* oplever, at spørgsmålet om videregivelse er blevet adresseret, eller ikke oplever at have indflydelse på videregivelse, eller er *i tvivl* om dette. I undersøgelsen svarer 15 % således, at de ikke oplever, at spørgsmålet om videregivelse er blevet adresseret, mens 17 % ikke kan huske, om der er blevet talt om videregivelse. Vedrørende medbestemmelse over videregivelse siger 10 % af børnene nej til, at de har haft indflydelse på videregivelsen, mens 15 % ikke ved, om de har haft indflydelse på videregivelsen.

Brugen af kontaktpersonsordningen

Kontaktpersonsordningen er et frivilligt tilbud, som børnene kan benytte sig af, hvis de har behov. Derfor er det ikke nødvendigvis et mål, at alle bruger den, eller at alle bruger den lige meget.

I undersøgelsen angiver halvdelen af børnene, at de har en kontaktperson – en fjerdedel ved ikke, om de har en. Langt de fleste af de børn, der har en kontaktperson (92 %), ved også, hvordan de kommer i kontakt med denne. Kun 9 % har dog selv taget kontakt til deres kontaktperson. Omkring halvdelen af de børn, der har en kontaktperson, synes, det har hjulpet dem at have en.

En fjerdedel af de børn, der ikke har en kontaktperson, angiver i spørgeskemaet, at de godt kunne tænke sig at have en kontaktperson.

Alder spiller en væsentlig rolle for børneinddragelse

Alder spiller i de fleste analyser en vigtig rolle for børnenes oplevelse af Familieretshusets børneinddragelse. Dette er et velkendt fænomen i forskningslitteraturen og gælder ikke kun børneinddragelse i det familieretlige system.

Analyserne i denne undersøgelse viser, at de mindste 6-8-årige børn i analyserne gennemgående føler sig mindre forberedt og har sværere ved at forstå indholdet, formålet og brugen af børnesamtalerne end de ældre børn.

64 % af de yngste 6-8-årige oplevede således, at de er blevet forberedt på samtalen mod 89 % af de 13-17-årige. 71 % af de 6-8-årige syntes børnesamtalen handlede om ting, der er vigtige for barnet mod 80 % af de 9-12-årige og 91 % af de 13-17-årige. Og 51 % af de 6-8-årige oplevede, at der til børnesamtalen blev talt om, hvad der skulle videregives til forældrene mod 70 % af de 9-12-årige og 83 % af de 13-17-årige.

Omvendt ser vi, at de yngre børn i højere grad end de ældre børn føler sig støttet og hjulpet af både børnesamtalen og kontaktpersonsordningen. 60-63 % af de 6-8-årige og 9-12-årige, der angiver, at de har været urolige for deres fremtidige bopæl eller samvær, fortæller, at børnesamtalen har gjort dem mindre bekymrede – mod 45 % af de 13-17-årige. Og 74 % af de 6-8-årige, der har en kontaktperson, svarer, at det har hjulpet dem at have en kontaktperson mod 55 % af de 9-12-årige og 34 % af de 13-17-årige med en kontaktperson.

Forberedelse har betydning for oplevelsen af børneinddragelsen

Børn, der skal til en børnesamtale i Familieretshuset, har mulighed for at blive forberedt på samtalen ved fx at tale med deres forældre eller en kontaktperson i Familieretshuset. Derudover kan de opsøge information på børnenes hjemmeside i Familieretshuset: migimidten.dk. I undersøgelsen har vi spurgt børnene til den forberedelse, de har fået fra forældre og andre voksne.

Inden børnene kommer til børnesamtale, er 77 % blevet forberedt på formålet med mødet, primært af deres forældre, og 48 % har inden samtalen gjort sig tanker om, hvad de selv ønsker at tale med børnerådgiveren om. Børnenes oplevelse af forberedelse hænger sammen med børnenes alder, idet yngre børn i mindre grad end ældre børn oplever at være blevet forberedt.

Forberedelsen, og hvorvidt barnet selv har noget på hjerte, har – selv når man tager højde for alder – betydning for børnenes oplevelse af børneinddragelsen i Familieretshuset. Dette illustreres fx af, at 84 % af børn, der er blevet forberedt på børnesamtalen, har lyst til at fortælle om sig selv, mod 69 % af børn, der ikke er blevet forberedt, samt af, at 89 % af børn, der selv havde noget, de ville tale om til samtalen, oplevede, at samtalen handlede om noget, der var vigtigt for dem, mod 72 % af børn, der ikke havde noget på hjerte. Den internationale forskningslitteratur peger ligeledes på, at manglende information og forberedelse er en væsentlig barriere, for at børn kan formulere deres perspektiv og forstå de beslutninger, der træffes i sager, der vedrører dem.

Børn, der ikke er blevet forberedt på børnesamtalen af deres forældre eller andre voksne, er derudover mere interesserede i at have en kontaktperson end børn, der er blevet forberedt. Og de oplever i højere grad end børn, der er blevet forberedt af andre, at det har hjulpet dem at have en kontaktperson. Kontaktpersonen ser således ud til at kunne hjælpe børn, der ikke får hjælp af andre, til at kunne navigere i den familieretlige sagsproces, hvilket også er et vigtigt formål med kontaktpersonsordningen.

Derudover ser kontaktpersonen også ud til at kunne styrke børn, der selv har noget, de ønsker at tale om til børnesamtalerne. Analyserne viser således, at børn, der selv har noget på hjerte, i højere grad har en kontaktperson og i højere grad føler sig hjulpet af deres kontaktperson end børn, der ikke selv har noget, de ønsker at tale om til børnesamtalen.

Opmærksomhedspunkter

Med udgangspunkt i rapportens analyser er der udarbejdet nogle opmærksomhedspunkter, der kan øge kvaliteten af børneinddragelsen – set fra børnenes synspunkt:

- > **Videreudvikle praksis omkring forberedelse af børnene før samtalen.** Det kan med fordel gøres tydeligere for forældre, hvordan de kan forberede børnene, samt hvordan forældrene kan hjælpe deres barn med at komme i kontakt med Familieretshusets kontaktperson, som kan bistå med at forberede barnet på børnesamtalen. Som forberedelse på børnesamtalen kan der med fordel tales med børnene om formålet og mulighederne med børnesamtalen samt om børnenes egne forestillinger, tanker og ønsker for samtalen.
- > **Særlig fokus på inddragelsen af de yngste børn.** Der kan med fordel arbejdes med mere alderstilpassede tilgange og redskaber i både forberedelsen og omkring rammerne for børnesamtalen, så de yngste får mest muligt ud af børnesamtalen.
- > **Tydeligere information om deling af oplysninger.** Der kan med fordel arbejdes videre med praksis omkring, hvordan børnene delagtiggøres i behandling af oplysninger og deres rettigheder i forhold til samtykke, både som en del af forberedelsen og til samtalen.
- > **Opmærksomhed på mulige barrierer i brugen af kontaktpersonsordningen.** Der kan med fordel arbejdes videre med at sikre, at forældrene kender indholdet af kontaktpersonsordningen og får redskaber til at tale med deres barn om, hvad det kan bruge kontaktpersonen til. Familieretshuset kan tillige arbejde hen mod, at mulighederne for at gøre brug af kontaktpersonsordningen i højere grad passer til børnenes aldersrelaterede behov.

1 Indledning

1.1 Baggrund og formål med undersøgelsen

Hvis forældre, der ikke bor sammen, har svært ved at samarbejde om deres børn, kan de – eller børnene selv, hvis de er fyldt 10 år – henvende sig til Familieretshuset. Her kan familierne få hjælp til at indgå aftaler eller få en juridisk afgørelse på deres uenigheder. Derudover kan både børn og forældre få forskellige typer af rådgivning om fx konflikthåndtering eller om børns følelser, behov og reaktioner i forbindelse med brud i familien.

Når familierne henvender sig til Familieretshuset, står de ofte i en svær situation med svær kommunikation, et højt konfliktniveau og bekymringer for børnenes trivsel. I mange tilfælde har denne svære situation stået på over en længere tidsperiode. En række undersøgelser viser derfor, at børnene i disse familier har det svært og samtidig kan have behov for støtte til at komme til orde i sagerne, så de aftaler og afgørelser, der indgås og træffes, inddrager børnenes perspektiv og tager højde for børnenes ønsker til deres hverdag og samliv med deres forældre (Børnerådet, 2015; Børns Vilkår, 2018; 2019; 2020; 2021; 2022; Dahl, 2019; Dahl, 2020; Dahl & Olsen 2022; Alminde, 2021; Warming, 2011).

For at sikre, at børnenes trivsel og behov for beskyttelse varetages gennem sagsprocessen, og for at sikre, at børn inddrages i sagsforløbet på en passende måde, blev der i 2019 etableret en særlig børneenhed i Familieretshuset. Dette skete samtidig med oprettelsen af Familieretshuset og nedlæggelsen af Statsforvaltningen. Formålet med Familieretshusets børneenhed er at yde støtte og rådgivning til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger, samt at afdække barnets perspektiv i familieretlige sager (Familieretshusloven).

I sager med børn under 6 år vil børneinddragelsen typisk ske indirekte gennem samtaler med forældrene eller gennem indhentning af oplysninger hos barnets daginstitution eller læge. I sager med børn fra 6-årsalderen, og op vil der ofte også ske en direkte inddragelse af børnene. Den direkte børneinddragelse sker typisk ved, at barnet får tildelt en kontaktperson, der kan støtte barnet gennem sagsprocessen, eller ved at barnet indkaldes til en børnesamtale i Familieretshuset (Familieretshusloven). Større børn har derudover mulighed for selv at søge information om den familieretlige proces på børnenes hjemmeside i Familieretshuset: migimidten.dk.

Denne rapport har fokus på børnesamtalen og kontaktpersonsordningen og undersøger således, om børn oplever at blive støttet og inddraget i familieretlige sager gennem børns oplevelse af:

- at komme til børnesamtale i Familieretshuset
- at modtage støtte fra Familieretshusets kontaktpersonsordning.

Dette gøres ved hjælp af en spørgeskemaundersøgelse blandt 6-17-årige børn, der har været til en børnesamtale i Familieretshuset i perioden april-november 2022.

1.2 Familieretshusets direkte børneinddragelse

Børn, hvis forældre har en forældreansvarssag, tilbydes en kontaktperson, når en sag oprettes i Familieretshuset, med mindre det ikke er relevant for barnet at have en kontaktperson¹. Denne kontaktperson følger barnet gennem sagsforløbet og skal stå til rådighed for børnene, hvis de har spørgsmål eller behov for at tale om deres familiesituation.

Hvis forældrene ikke når til enighed ved deres første møde med Familieretshusets medarbejdere, kan barnet blive indkaldt til børnesamtale med en børnerådgiver, for at barnets perspektiv kan inddrages i de aftaler og afgørelser, der indgås og træffes i sagen. Børnerådgiveren, der gennemfører børnesamtalen, er den samme som barnets kontaktperson. Kontaktpersonen kan således hjælpe med at forberede barnet på børnesamtalen og den øvrige familieretlige proces (se Vejledning om Familieretshuset, pkt. 2.1 (Familieretshusloven (retsinformation.dk))).

I 2022 var 52 % af de 6-17-årige børn, der var involverede i en sag i Familieretshuset, ifølge deres forældre til mindst en børnesamtale i Familieretshuset. Mens 17 % af børnene i samme aldersgruppe ifølge forældrene gjorde aktivt brug af kontaktpersonsordningen (data fra VIVEs undersøgelse af forældres oplevelse af det familieretlige system – samlet rapport forventes udgivet august 2023).

Lovgivningen omkring videregivelse af oplysninger fra henholdsvis kontaktpersonssamtaler og børnesamtaler er forskellig. Kontaktpersonssamtalerne er fortrolige, og der må ikke videregives oplysninger fra disse, med mindre barnet ønsker det og giver samtykke til det. Ved afholdelse af en børnesamtale

¹ En kontaktperson vil fx ikke være relevant, hvis der er tale om et meget lille barn, eller et barn, der på grund af et psykisk handicap har et udviklingsniveau, der gør, at en kontaktperson ikke vil være af værdi for barnet (Vejledning om Familieretshuset, pkt. 7.1.1 (Familieretshusloven)).

skrives der notat, og indholdet af samtalen videregives til forældre og de medarbejdere, der behandler sagen, med mindre barnet aktivt modsætter sig videregivelsen (Familierechtsloven).

Familierechtshusets børneinddragelse tager udgangspunkt i en børneinddragelsesmodel, udviklet af Laura Lundy, der er baseret på FN's børnekonventions artikel 12 (Lundy, 2007). Lundys model beskrives i det følgende afsnit.

1.3 Lundys model for børneinddragelse

Laura Lundys model beskriver fire centrale elementer i meningsfuld inddragelse af børn bl.a. i myndighedssagsbehandling i henhold til FN's konvention om barnets rettigheder artikel 12, som sikrer børns ret til at have deres synspunkter hørt og vægtet i sager, der vedrører dem. De fire elementer i Lundys model er: Space, Voice, Audience og Influence (Lundy, 2007). Disse fire elementer er tidligere oversat til dansk som: Rum, Stemme, Tilhører og Indflydelse (Petersen & Kornerup, 2021).

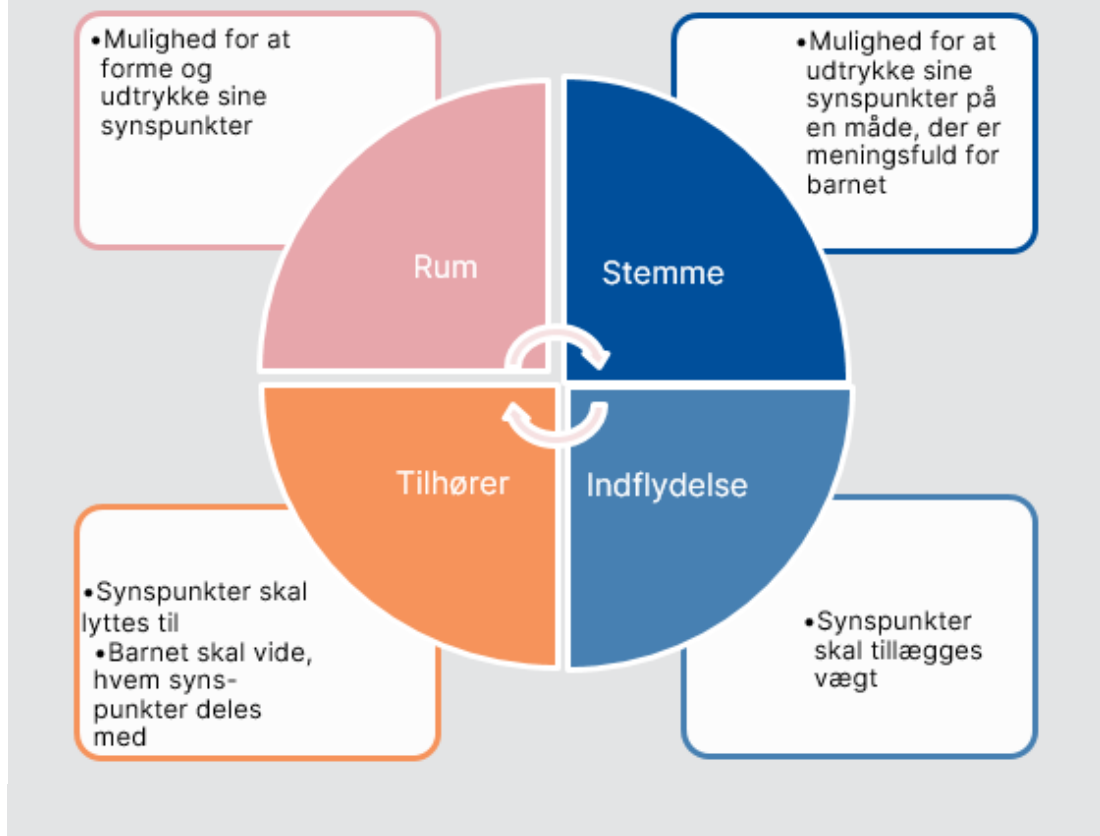
Rum handler om, at børn og unge skal gives mulighed for forme og udtrykke deres synspunkter i sagsbehandlings- og beslutningsprocesser. Dette element indebærer at invitere, informere og delagtiggøre barnet.

Stemme handler om, at børn og unge skal kunne udtrykke deres synspunkter i sagsbehandlings- og beslutningsprocesser. Dette element indebærer at understøtte og facilitere, at barnet kan udtrykke sine synspunkter på en måde, der er meningsfuld for barnet.

Tilhører handler om, at børns og unges synspunkter skal lyttes til i sagsbehandlings- og beslutningsprocesser. Dette element indebærer, at barnets synspunkter bliver hørt af dem, som kan handle på barnets vegne. I dette ligger også, at børn og unge har ret til at vide, hvem der er tilhører. Det vil sige, hvem der får adgang til deres oplysninger.

Indflydelse handler om, at børns og unges meninger og synspunkter skal tillægges vægt i sagsbehandlings- og beslutningsprocesser. Dette element indebærer, at barnets synspunkter bliver handlet på og får betydning for sagens gang og udfald ud fra barnets alder og modenhed.

Figur 1.1 Lundys model for børneinddragelse

Kilde: Frit på dansk efter Lundy (2007)

Som det fremgår af Lundys model, skal børneinddragelse for at være meningsfuld forstås fra et børneperspektiv. Det betyder i praksis, at børns oplevelse af de voksenbestemte rammer for, hvordan børn inddrages i myndighedssagsbehandling, bliver afgørende for kvaliteten af inddragelsen.

For at undersøge, om Familieretshusets børneinddragelse lever op til Familieretshusets ønske om i praksis at skabe børneinddragelse med fokus på elementerne i Laura Lundys model, er VIVEs spørgeskemaundersøgelse også bygget op efter Lundys model.

Når vi skal undersøge børneinddragelse i Familieretshuset via børnesamtalerne og kontaktpersonordningen med udgangspunkt i Lundys model, er børnenes egne oplevelser og opfattelser af disse praktiske og juridiske rammer for inddragelsen derfor central. Børneperspektivet indebærer således, at børnenes opfattelse af, hvad børnesamtalen og kontaktpersonordningen bidrager

med og kan bruges til, og dermed om børneinddragelsen opleves meningsfuld for børnene, ikke nødvendigvis afspejler praksis i Familieretshuset set fra et voksensynspunkt. For at forstå børnenes perspektiv må vi derfor også kigge udover, hvad der sker i samtalerummet, og have blik for børnenes situation og kontekst for børnesamtalen, fx hvordan børnene forud for samtalen er blevet forberedt og understøttet i at formulere deres perspektiv, og om de selv kommer til samtalen med noget på hjerte.

Det følgende afsnit beskriver, hvordan spørgeskemaundersøgelsen er designet, hvordan data er indsamlet, og hvordan de børn, der har besvaret skemaet fordeler sig på køn og alder.

1.4 Undersøgelsens data og metode

1.4.1 Spørgeskemaet

Spørgeskemaet består af 25 spørgsmål, og er udformet omkring tematikkerne 'Rum', 'Stemme' og 'Tilhører' i Laura Lundy's teoretiske model for børneinddragelse (Lundy, 2007). Børnene besvarer spørgeskemaet umiddelbart efter, at de har været til børnesamtale, dvs. inden de kender sagens udfald. Vi har derfor ikke mulighed for at undersøge, om børnene oplever, at de gennem børneinddragelsen har opnået indflydelse på beslutningsprocessen og dermed på deres egen hverdagssituation. Spørgeskemaet dækker derfor ikke elementet 'Indflydelse' i Lundy's model. Børneinddragelse i Familieretshuset skal ydermere ikke alene hjælpe børnene med at komme til orde og afdække barnets perspektiv, men har også til formål at støtte barnet i sagsprocessen. Spørgeskemaet indeholder derfor også enkelte spørgsmål, der handler om barnets oplevelse af at få støtte gennem børneinddragelsen. Her spørger vi fx, om barnet oplever, at børnesamtalen har gjort barnet mindre bekymret for dets familiesituation, hvordan barnet har det efter børnesamtalen, og om barnet har følt sig hjulpet af at have en kontaktperson.

Spørgeskemaet tager udgangspunkt i børnenes oplevelse af den børnesamtale, barnet lige har været til før udfyldelsen af spørgeskemaet, samt tiden op til samtalen for at afdække børnenes udgangspunkt for samtalen, bl.a. om de er blevet forberedt, og om de havde gjort sig nogle tanker om, hvad de gerne ville tale med børnerådgiveren om. Den sidste del af spørgeskemaet omhandler børnenes oplevelse og brug af kontaktpersonsordningen.

Alle spørgsmål er sprogligt tilpasset, så børn ned til 6-årsalderen kan forstå spørgsmålene. Børnene udfylder spørgeskemaet på tablets, hvor børn, der

ikke kan læse eller har brug for læsestøtte, har mulighed for at bruge en højt-læsningsfunktion til både spørgsmål og svarkategorier. Børn, der kan skrive, har mulighed for at uddybe deres svar i åbne tekstfelter undervejs. Børn, der ikke kan skrive eller har skrivevanskeligheder, kan få hjælp til at nedskrive deres uddybende svar.

Spørgsmålene i spørgeskemaet er tematiseret både tidsligt – før, under og lige efter samtalen – samt omkring elementerne i Lundys model. Elementerne i Lundys model er imidlertid overlappende (Lundy, 2007), og derfor vil mange spørgsmål i spørgeskemaet bidrage til at belyse flere elementer. Særligt elementerne Rum og Stemme i Lundys model har et væsentligt konceptuelt overlap, og det samme gør sig gældende for Tilhører og Indflydelse (Lundy, 2007). Spørgsmålene om tiden før børnesamtalen handler om, hvorvidt børnene er blevet forberedt på formålet med samtalen, om børnene havde lyst til at komme til samtale, og om børnene selv havde noget, de ønskede at tale om til samtalen. Disse spørgsmål vedrører især elementet Rum og i nogen grad Stemme i Lundys model, idet de handler om, hvorvidt børnene oplever, at der forud for mødet er skabt en forståelig ramme, som faciliterer, at de kan formulere deres synspunkter, og om de forud for samtalen har gjort sig nogle tanker om, hvad de gerne vil tale med børnerådgiveren om.

Spørgsmålene om selve børnesamtalen breder sig mere ud over flere elementer i modellen, og omhandler både Rum, Stemme og Tilhører. Nogle spørgsmål vedrører primært elementet Rum og handler bl.a. om, hvorvidt børnerådgiveren var god til at forklare, hvad der skulle ske til mødet. Sådanne spørgsmål sigter mod at afdække, om der ifølge børnene til samtalen er blevet skabt et trygt og relevant rum, som har gjort det muligt for dem at komme til orde. Andre spørgsmål om samtalen, som fx om barnet havde lyst til at fortælle børnerådgiveren om ting, der var vigtige for barnet, og om børnerådgiveren spurgte om ting, der var vigtige for barnet, berører især elementet Stemme, idet vi her undersøger, om børnene faktisk har lyst til at ytre sig og fremføre deres synspunkter til samtalen, og om de oplever at få spørgsmål, der er relevante.

Tilhøreraspektet i Lundys model handler om at blive lyttet til af dem, der har indflydelse i beslutningsprocessen, men også om delagtiggørelse i, hvem der får adgang til barnets perspektiv. Vi spørger derfor børnene, 1) om børnerådgiveren var god til at lytte til dem under børnesamtalen, 2) om der efter børnenes opfattelse er blevet talt med dem om, hvad der skulle videregives til forældrene fra samtalen, og 3) om børnene har haft indflydelse på videregivelsen. Vi har ikke mulighed for i denne undersøgelse at afdække, hvordan oplysningerne faktisk videregives og anvendes, samt hvordan børnene oplever dette.

Børnenes oplevelse af kontaktpersonsordningen afdækkes til sidst i spørgeskemaet ved bl.a. at spørge, om barnet har haft en kontaktperson, om børn,

der ikke har haft en kontaktperson, ønsker sig en sådan, og om børnene selv har kontaktet deres kontaktperson. Vi spørger også de børn, der har en kontaktperson, om de oplever, at det har hjulpet dem at have en sådan.

1.4.2 Dataindsamlingen

Dataindsamlingen er gennemført i fem afdelinger af Familieretshusets børneenhed på tilfældige dage, umiddelbart efter at børnene har været til en børnesamtale i perioden april-november 2022.

Inden børnesamtalen har forældrene modtaget oplysning om undersøgelsen sammen med mødeindkaldelsen til børnesamtalen. Når børnene kommer til samtalen, er forældre og børn igen blevet orienteret om undersøgelsen, og både forældre og børn har haft mulighed for at sige nej til deltagelsen. Derudover har børnerådgiveren, der har haft barnet til samtale, mulighed for at sige fra på barnets vegne, hvis barnet har været meget oprevet efter samtalen.

Hvis barnet og forældrene takker ja til at deltage, har barnet fået udleveret en tablet af en studentermedhjælper, der også har kunnet bistå barnet med udfyldelsen af spørgeskemaet. Studentermedhjælperne er ansat af Familieretshuset specifikt til indsamling af spørgeskemadata for VIVE og indgår ikke i Familieretshusets øvrige drift.

Spørgeskemaet har, som beskrevet, en højt-læsningsfunktion, der gør det muligt for yngre børn og børn med læsevanskeligheder at udfylde skemaet. For at værne om børnenes privatliv omkring deres oplevelser i børneenheden har barnet udfyldt skemaet, uden at forældrene har set skemaet eller børnenes besvarelser.

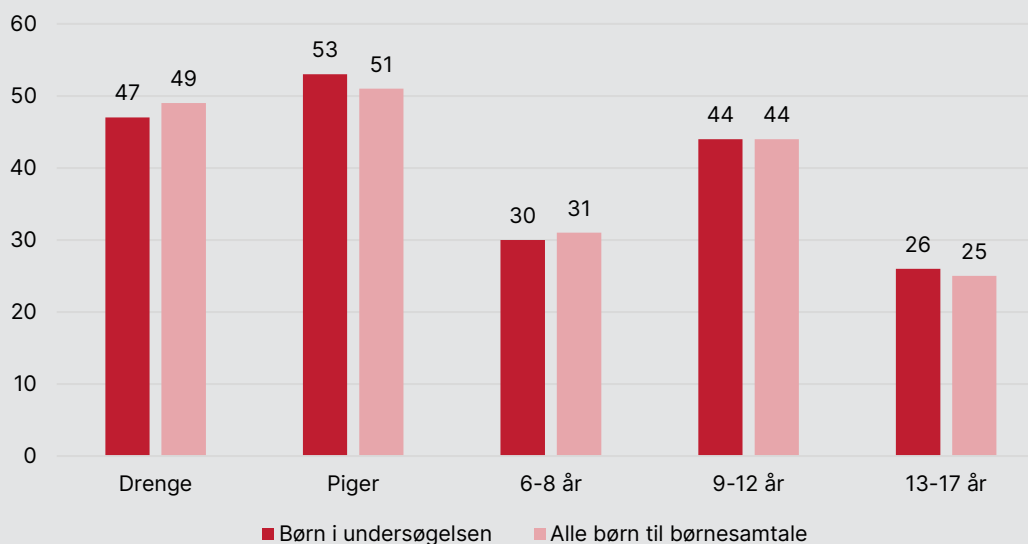
I alt har 1.131 børn haft mulighed for at deltage i undersøgelsen. 59 % (668) af disse har takket ja til at deltage. De væsentligste årsager til *ikke* at deltage var forældrenes modstand (15 % af de mulige deltagere), barnets modstand (8 % af de mulige deltagere), samt at barnet var for oprevet til at deltage (8 % af de mulige deltagere).

Børnene, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, er i forhold til køn og alder repræsentative for de børn, der var til børnesamtale de dage, hvor undersøgelsen fandt sted. Dog er andelen af piger i undersøgelsen lidt større end andelen af piger blandt den samlede gruppe af børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset.

I undersøgelsen er 30 % af deltagerne, jf. Figur 1.2 6-8 år, 44 % er 9-12 år, mens 26 % er 13-17 år. Godt halvdelen (53 %) af børnene i undersøgelsen er piger.

Figur 1.2 Køn og alder på børnene i undersøgelsen. Procent

Køns- og aldersfordeling på børn, der deltog i undersøgelsen, samt alle de børn, der blev inviteret til at deltage.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

1.4.3 Analyser

I de statistiske analyser har vi undersøgt, om børnenes køn, alder og samværssituation spiller en rolle for deres oplevelse af Familieretshusets børneinddragelse.

Derudover var vi undersøgt, 1) om oplevelsen af børnesamtalen i Familieretshuset er forskellig for børn, der er blevet forberedt på børnesamtalen og børn, der ikke er, 2) om der er forskel på børn, der inden samtalen havde noget, de gerne ville tale om, og børn, der ikke på forhånd havde gjort sig nogle tanker om dette, og 3) om der er forskel på børn, der forud for samtalen var bekymrede for samtalen, og børn, der ikke var.

Her følger vi igen Lundys model, der netop påpeger vigtigheden af, at børnene inddrages på en måde, der er forståelig, tilgængelig og opleves relevant for

dem, og at børnene har en interesse i at give deres stemme til kende (Lundy, 2007). Derudover interesserer vi os for, om de børn, der er bekymrede for deres familiesituation, har andre forventninger eller oplevelser af børnesamtalen end børn, der ikke er bekymrede, fordi disse børn måske i særdeleshed har behov for støtte i det familieretslige system.

I rapporten viser vi disse forskelle, hvis de er statistisk signifikante målt med en chi²-test. I langt de fleste analyser er kravet til statistisk signifikans, at p-værdien er under 0,05 – dvs. at der er 95 % sandsynlighed for, at den viste forskel afspejler en reel forskel i undersøgelsespopulationen. I enkelte analyser med et mindre procentgrundlag sætter vi dog kravet til statistisk signifikans ved 0,1 – dvs. at der er 90 % sandsynlighed for, at den viste forskel afspejler en reel forskel i undersøgelsespopulationen.

1.5 Rapportens opbygning og læsevejledning

Vi har inddelt rapportens kapitler tidsligt, dvs. fra tiden før, under og efter børnesamtalen.

Kapitel 2 omhandler børnenes situation før børnesamtalen, hvor vi først beskriver børnenes aktuelle samvær med forældrene, og om børnene er bekymrede forud for samtalen, samt om de selv har noget, de gerne vil tale om til samtalen. Derudover beskriver vi, hvordan børnene er blevet forberedt og informeret om formålet med børnesamtalen, inden de kom til samtale. **Kapitel 3** handler om børnenes oplevelse af børnesamtalen, herunder hvordan de oplever kontakten med børnerådgiveren, indholdet af samtalen, videregivelse af samtalens indhold, og hvordan børnene har det umiddelbart efter børnesamtalen. **Kapitel 4** omhandler kontaktpersonordningen, hvor vi bl.a. ser på, hvor mange børn der har en kontaktperson, om de selv tager kontakt til deres kontaktperson, og om det har hjulpet dem at have en kontaktperson. **Kapitel 5** udgør rapportens konklusion, hvor vi samler rapportens tråde og afslutter med opmærksomhedspunkter til praksis.

2 Børnenes situation før børnesamtalen

Dette kapitel beskriver børnenes situation før børnesamtalen. Vi beskriver først børnenes samvær med forældrene, og om de før samtalen har været bekymrede for, hvor de skulle bo, og hvor meget de skulle være sammen med forældrene. Dernæst ser vi nærmere på, om børnene havde lyst til at skulle deltage i samtalen, og hvad det betyder for børnenes oplevelse af børnesamtalen, at de forud for samtalen er blevet forberedt på formålet og indholdet af samtalen. Vi ser også på betydningen af, om børnene før samtalen selv har noget på hjerte, som de ønsker at tale med børnerådgiveren om.

2.1 Børnenes samvær med forældrene

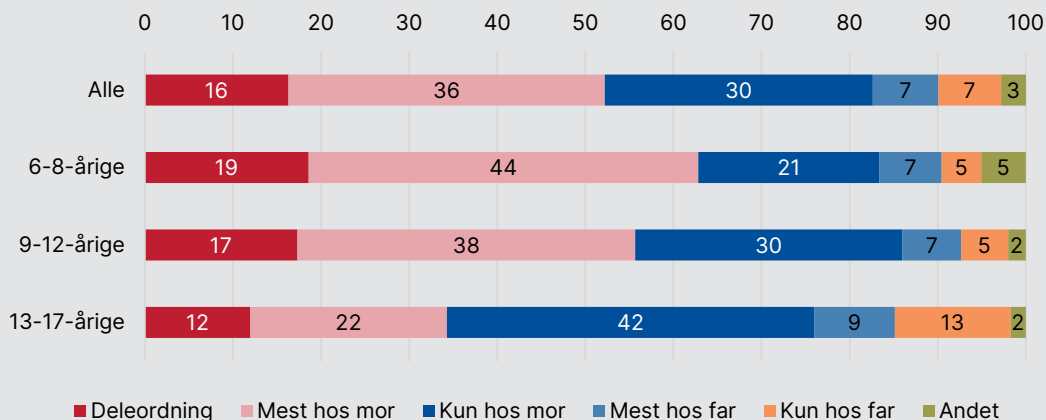
Børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset, bor i mindre grad end andre børn med ikke-samboende forældre, ligeligt hos begge forældre (deleordning). Figur 2.1 viser således, at 16 % af de 6-17-årige, der har været til en børnesamtale i Familieretshuset, bor lige meget eller næsten lige meget hos deres mor og far mod 39-43 % af alle 7-15-årige børn med ikke-samboende forældre (Dahl, 2022).

Børnene i Familieretshuset bor i stedet primært (36 %) eller udelukkende (30 %) hos deres mor, mens et mindretal bor primært (7 %) eller udelukkende (7 %) hos deres far.

Figur 2.1 viser endvidere nogle tydelige aldersforskelle på børnenes samvær, som vi ikke finder i den generelle gruppe af børn med ikke-samboende forældre. De ældste 13-17-årige børn, der kommer til børnesamtale, bor således i noget højere grad end de yngste 6-8-årige udelukkende hos deres mor (hhv. 42 % af de 13-17-årige mod 21 % af de 6-8-årige) eller udelukkende hos deres far (hhv. 13 % af de 13-17-årige mod 5 % af de 6-8-årige). Derudover bor de ældste i mindre grad i en deleordning (12 % af de 13-17-årige mod 19 % af de 6-8-årige). De ældste børns samvær med samværsforælderen er således mere begrænset end de yngste børns.

Figur 2.1 Børns samværsordninger. Procent

Andelen af børn, der kommer til børnesamtale, der har forskellige samværsordninger, fordelt på alder.

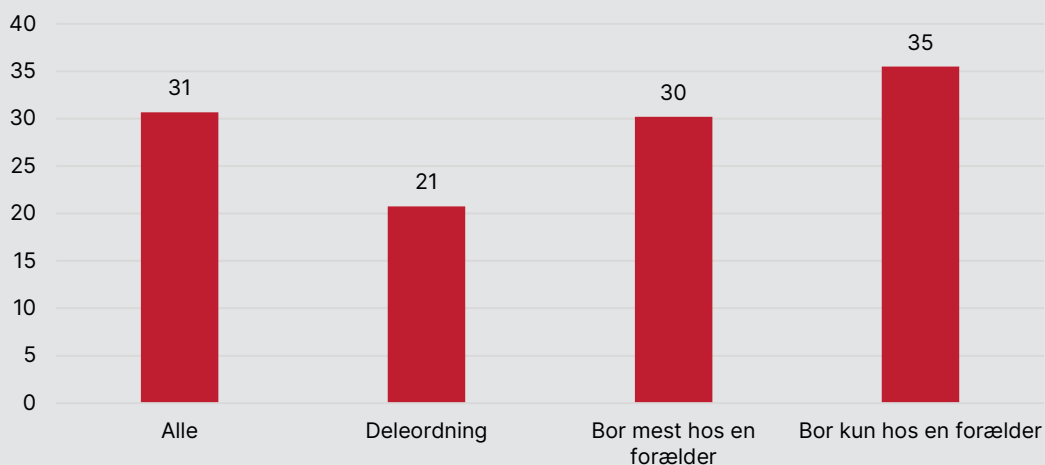

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset, 2022

Børnenes samværsordning spiller en rolle for, hvor meget børnene inden børnesamtalen har været bekymrede for deres fremtidige bopæls- og samværsituation. Det viser Figur 2.2, idet 21 % af børn med deleordninger udtrykker bekymring for samvær og bopæl, mod 30 % af de børn, der primært bor hos en forælder, og 35 % af de børn, der udelukkende bor hos en forælder. Alt i alt er 31 % af børnene forud for samtalen bekymrede for, hvor de skal bo, og hvor meget de skal se deres forældre.

Figur 2.2 Bekymring for bopæl og samvær. Procent

Andel af børn, der før børnesamtale i Familieretshuset er bekymrede for, hvor de skal bo, eller hvor meget de skal se deres forældre, fordelt på børnenes samværsordning.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

2.2 Forberedelse til børnesamtalen

I spørgeskemaundersøgelsen bliver børnene spurgt om, hvorvidt de havde lyst til at komme til børnesamtalen, om de på forhånd var blevet forberedt på, hvad der skulle ske, og om de forud for samtalen havde noget, de gerne ville tale om til børnesamtalen. Disse tre spørgsmål har til hensigt at vise, om børnene har fået hjælp til at forstå, hvilken rolle børnesamtalen spiller, og om de selv har en umiddelbar interesse i at bruge børnesamtalen til at fremkomme med deres perspektiv.

De fleste børn oplever at være blevet forberedt på børnesamtalen (77 %), og to tredjedele havde på forhånd lyst til at komme til samtale (68 %). Knap halvdelen (48 %) havde selv noget, de gerne ville tale om, før de kom til samtale.

Når børnene er blevet forberedt, er det primært sket gennem forældrene (68 %), mens en mindre andel er blevet forberedt af en ansat i Familieretshuset (9 %).

Børn, der svarer, at de ikke havde lyst til at komme til samtalen, er i spørgeskemaet blevet opfordret til at begrunde deres manglende lyst. En af de primære grunde til, at børnene ikke har lyst til at komme til børnesamtale, er, som de følgende citater viser, børnenes udtrætning af at være skilsmissebarn i systemet og skulle til møder og samtaler:

Jeg har været til mange samtaler før, så jeg gider ikke mere. (Pige, 11 år)

Fordi jeg har været her mange gange, synes jeg. (Dreng, 13 år)

Fordi jeg allerede har været til børnesamtale to gange før. (Pige, 14 år)

Fordi jeg synes, jeg har snakket meget om det her og gider faktisk ikke mere. (Dreng, 12 år)

En anden grund til den manglende lyst til børnesamtalen er, at børnene oplever, at emnet for børnesamtalen er følelsesmæssigt svært, eller at nogle børn ikke er trygge ved at tale med en voksen, de ikke kender:

Fordi jeg ikke kan lide snakke om sådan nogle ting, og fordi jeg ikke kan lide at snakke med fremmede. (Pige, 10 år)

Fordi jeg bliver lidt ked af det. (Dreng, 12 år)

Det er lidt svært at være herinde. Kan ikke lide at tale om min far. (Pige, 7 år)

Endelig er der børn, der begrundes deres manglende lyst til børnesamtalen med, at det forstyrrer deres skole og relationer til vennerne, eller at de blot ikke er motiverede:

Fordi vi skulle på madskole i dag og ville hellere være i skole sammen med mine venner. (Dreng, 13 år)

Det lidt kedeligt, og jeg vil gerne være i skole med mine venner. (Pige, 10 år)

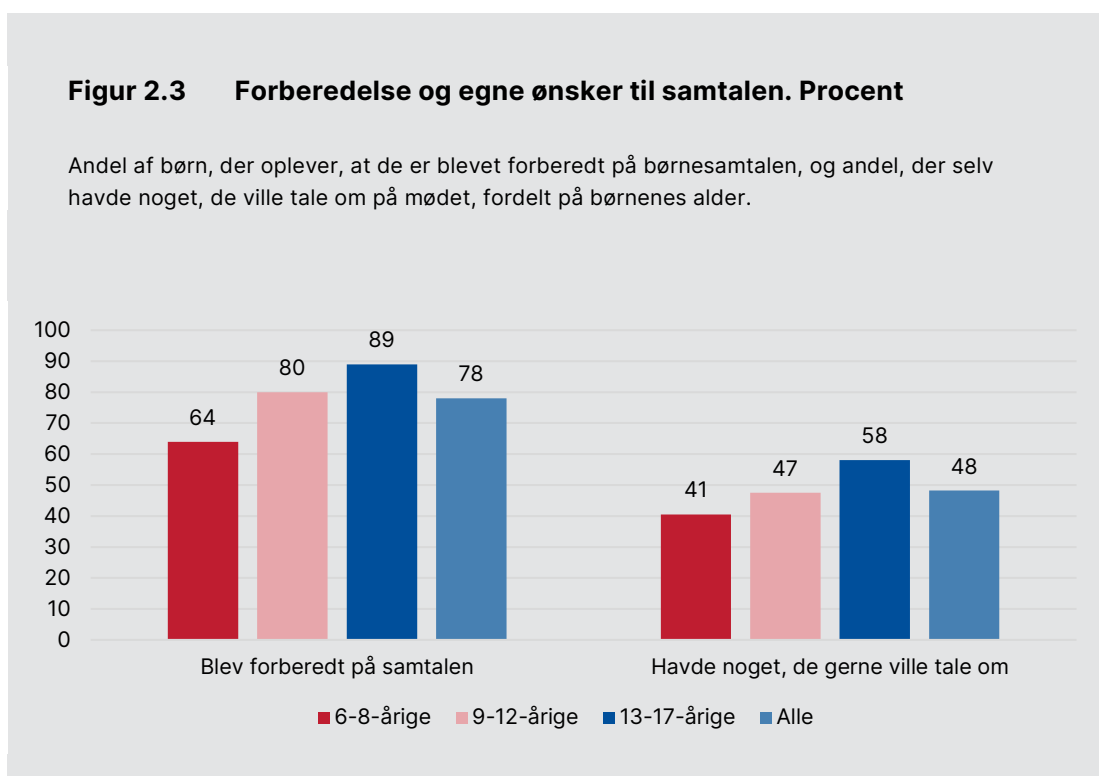
Jeg havde ikke lyst til at komme i dag, fordi jeg var træt. (Dreng, 13 år)

2.2.1 Sammenhæng mellem alder og forberedelse

Når børnene kommer til samtale, er teenagerne bedre forberedt og har i højere grad noget, de selv gerne vil tale om til samtalen. Det fremgår af Figur 2.3, der viser, at 89 % af de 13-17-årige oplever, at de er blevet forberedt på samtalen, mod 80 % af de 9-12-årige og kun 64 % af de 6-8-årige. Her er det værd at bemærke, at en relativt høj andel af de mindste børn svarer, at de ikke kan huske, om de er blevet forberedt (22 % mod 7 % af de 13-17-årige). Hvis de er blevet forberedt, tyder besvarelsene på, at de mindste børn ikke forstod det, eller har glemt det igen inden børnesamtalen.

Derudover viser figuren, at 58 % af de 13-17-årige havde noget, de gerne ville tale om til børnesamtalen mod hhv. 47 % af de 9-12-årige og 41 % af de 6-8-årige.

Analyserne viser ingen aldersforskelle på børnenes bekymring eller børnenes lyst til at komme til børnesamtale i Familieretshuset.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

Børnenes oplevelse af, om de er blevet forberedt på børnesamtalen, og hvorvidt de selv har noget, de gerne vil tale om til børnesamtalen, hænger indbyrdes sammen. Undersøgelsen viser således, at 50 % af de børn, der blev forberedt på børnesamtalen, på forhånd havde noget, de gerne ville tale om til bør-

nesamtalen, mod 41 % af de børn, der ikke blev forberedt. Resultatet tyder således på, at forberedelsen styrker børnene i at formulere deres tanker og synspunkter forud for børnesamtalen.

Der er ikke indbyrdes sammenhæng mellem, om børnene er blevet forberedt, og om de har lyst til at komme til børnesamtale. Det er derimod mellem, hvorvidt børnene selv har noget på hjerte, og om de har lyst til at komme til samtalen. Undersøgelsen viser således, at 79 % af børn, der forud for samtalen har noget, de gerne vil tale om, også har lyst til at komme til børnesamtalen, mod 58 % af børn, der ikke havde noget på hjerte.

Forberedelsen af børnene, og hvorvidt børnene selv havde noget på hjerte før samtalen, har i analyserne betydning for, hvordan de oplever Familieretshusets børneinddragelse. Dette kommer vi nærmere ind på i det følgende kapitel.

2.3 Opsamling

Børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset, lever i mindre grad end andre børn med ikke-samboende forældre i en deleordning. De fleste bor i stedet primært eller udelukkende hos deres mor.

Børnenes bopæls- og samværsordning har betydning for, om de forud for samtalen har været bekymrede for, hvor de skal bo, eller hvor meget de skal se deres forældre. Børn, der bor i en deleordning, er således mindre bekymrede for deres fremtidige bopæls- og samværssituation end børn, der primært eller udelukkende bor hos den ene forælder.

De fleste børn har lyst til at skulle til børnesamtale, og for de, der ikke har lyst, handler det ifølge børnene selv bl.a. om udtrætning ved at skulle til samtaler om deres familiesituation, utryghed ved at tale med fremmede og sårbarhed omkring at skulle tale om skilsmissem og den nuværende situation.

Ligeledes viser kapitlet, at de fleste børn kommer forberedte til børnesamtale, men viser samtidig, at omtrent hvert femte barn ikke er blevet forberedt forud for børnesamtalen. Børnene er primært blevet forberedt af deres forældre, mens en mindre andel er blevet forberedt af en ansat i Familieretshuset, der kan være deres kontaktperson. Derudover viser kapitlet, at knap halvdelen af børnene på forhånd havde noget, de gerne ville tale om til mødet.

De yngste børn oplever i langt mindre grad end de ældste børn, at de er blevet forberedt på samtalen og angiver i langt mindre grad end de ældre, at de på forhånd havde noget, de gerne vil tale med børnerådgiveren om.

3 Børnenes oplevelse af børnesamtalen

Dette kapitel handler om børnenes oplevelse af børnesamtalen. Vi ser bl.a. nærmere på, hvordan børnene oplever kontakten med børnerådgiveren (der også er barnets kontaktperson), og om de synes, samtalen handlede om noget, der er vigtigt for dem.

Vi ser også på, om børnene har talt med børnerådgiveren om, hvad der ville blive delt med deres forældre fra børnesamtalen, samt om børnene oplever, at de selv kunne bestemme, hvilke oplysninger deres forældre vil få adgang til.

Til sidst viser vi børnenes refleksioner umiddelbart efter børnesamtalen i forhold til, om børnene har følt sig beroliget af samtalen med børnerådgiveren, samt hvilke råd børnene i undersøgelsen har til børnerådgiverne og til andre børn, der skal til børnesamtale.

I analyserne viser vi, hvordan alder, forberedelse, og hvorvidt børnene selv havde noget, de ønskede at tale om forud for børnesamtalen, har betydning for, hvordan børnene oplever børnesamtalen.

3.1 Kontakt og tillid til børnerådgiveren

Børnene oplever generelt, at børnerådgiveren, der gennemfører børnesamtalen, er god til at forklare formålet med mødet til samtalen (95 %), og næsten alle børn finder, at børnerådgiveren er god til at lytte under samtalen (95 %). 4 ud af 5 børn har også haft lyst til at fortælle børnerådgiveren om ting, der var vigtige for dem (80 %).

I en åben kategori kunne de børn, der ikke havde lyst til at fortælle, beskrive hvorfor de ikke havde lyst, hvilket kun få børn har benyttet sig af. Årsagerne til børnenes manglende lyst til at tale med børnerådgiveren handler ligesom ulysten til at møde op til samtalen til dels om, at det er svært at tale om børnenes familiesituation, dels om at de ikke har lyst til at tale med fremmede:

Kan ikke lide at snakke om far. (Pige, 7 år)

Nej, jeg havde ikke lyst, pga. jeg ikke kan lide at fortælle fremmede, hvordan det går. (Dreng, 14 år)

Men mest af alt svarer de børn, der ikke havde lyst til at fortælle, at deres manglende lyst handlede om, at de ikke vidste, hvad de ville sige til børnerådgiveren.

Vi har i denne undersøgelse ikke spurgt børn, der *havde lyst* til samtalen om årsagen til dette. Vi kan således ikke udelukke, at det, der for det ene barn vækker ulyst, godt kan være motiverende for et andet barn.

3.1.1 Sammenhæng mellem alder og kontakt til børnerådgiveren

Som beskrevet oplever en høj andel af børnene en god kontakt til børnerådgiveren, der i langt de fleste tilfælde lykkes med at nå børnene med forståelige forklaringer og sikre, at barnet trygt kan komme til orde.

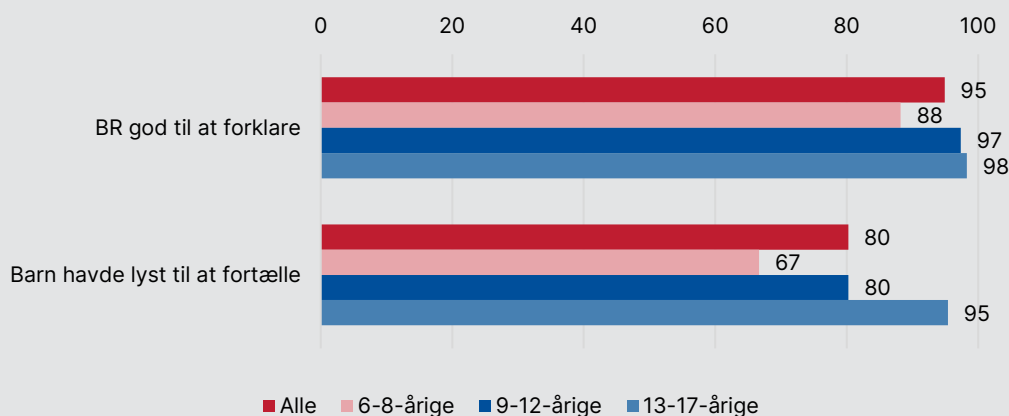
Der er dog både her og i de følgende analyser nogle forskelle på børn i forskellige aldersgrupper, idet de yngste børn har mindre lyst til at tale med børnerådgiveren om ting, der er vigtige for dem, og i mindre grad oplever, at børnerådgiveren var god til at forklare formålet med samtalen.

Figur 3.1 viser således, at 88 % af de 6-8-årige svarede ja til, at den voksne var god til at forklare formålet med samtalen, mod 97 % af de 9-12-årige og 98 % af de 13-17-årige. Derudover viser figuren, at 67 % af de 6-8-årige havde lyst til at fortælle børnerådgiveren om ting, der var vigtige for dem, mod 80 % af de 9-12-årige og 95 % af de 13-17-årige.

Når det kommer til barnets oplevelse af, om børnerådgiveren er god til at lytte, finder vi dog ikke signifikante forskelle på aldersgrupperne.

Figur 3.1 Sammenhæng mellem alder og kontakt med børnerådgiveren. Procent

Børnenes oplevelser af kontakten til børnerådgiveren, fordelt på alder.

Note: BR = Børnerådgiver

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

3.1.2 Sammenhæng mellem forberedelse og kontakt til børnerådgiveren

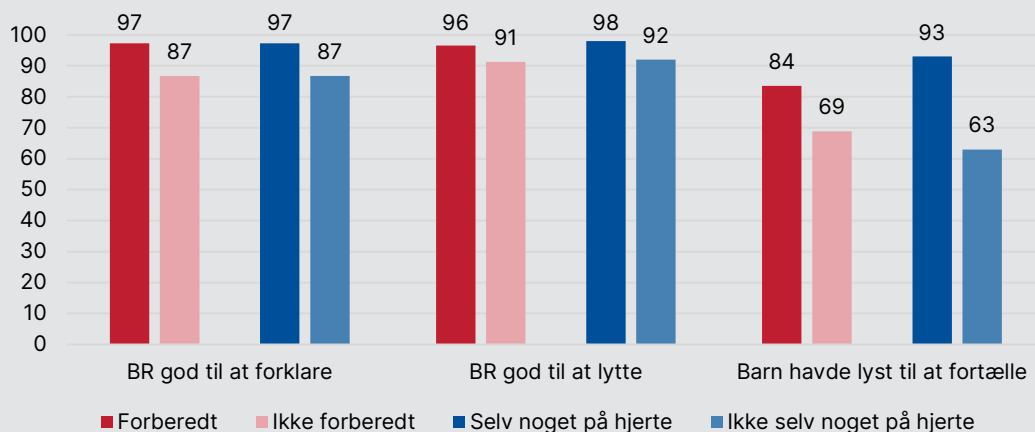
Forberedelsen af børnene, og hvorvidt børnene selv havde noget, de gerne ville tale om til børnesamtalen, har betydning for børnenes opfattelse af kontakt og tillid til børnerådgiveren.

Det ses af Figur 3.2, hvor 97 % af de børn, der er blevet forberedt på samtalen, og 97 % af de børn, der selv havde noget på hjerte, oplever, at børnerådgiveren er god til at forklare, hvad der skal ske på mødet, mod 87 % af de børn, der ikke er blevet forberedt.

Ligeledes viser figuren, at 84 % af de børn, der er blevet forberedt på samtalen, og 93 % af de børn, der selv havde noget på hjerte, havde lyst til at fortælle børnerådgiveren om "vigtige ting", mod henholdsvis 69 og 63 % af de børn, der ikke var blevet forberedt, og som ikke selv havde noget, de gerne ville sige til børnerådgiveren.

Figur 3.2 Sammenhæng mellem forberedelse og kontakt med børnerådgiveren. Procent

Børnenes oplevelse af kontakten til børnerådgiveren fordelt på, om børnene er blevet forberedt, og om de selv havde noget, de ønskede at sige til børnesamtalen.

Note: BR = Børnerådgiver

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

3.2 Relevans i indholdet af børnesamtalerne

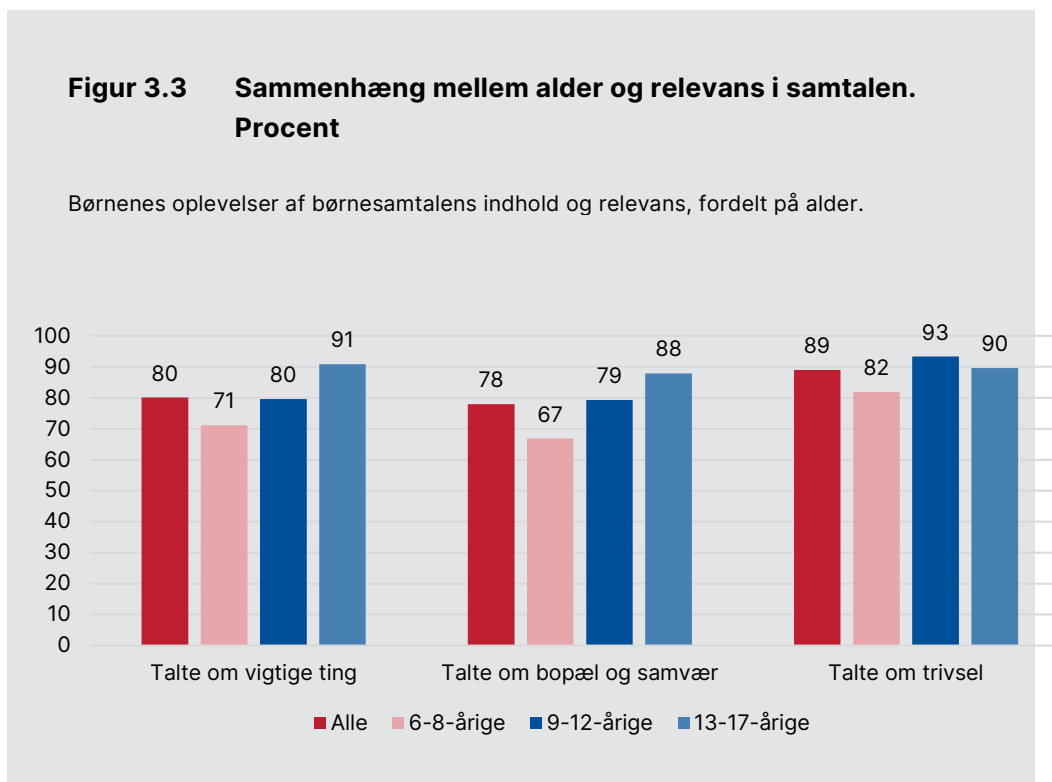
I spørgeskemaet har vi spurgt børnene, om de oplevede, at den voksne spurgte dem om ting, der var vigtige for dem, samt hvorvidt de talte med den voksne om, hvor de skal bo, eller hvor meget de skal se deres mor eller far.

Mange, men ikke alle børn, har oplevet kvalitet og relevans i børnesamtalens indhold. 4 ud af 5 børn (80 %) har oplevet, at den voksne spurgte ind til ting, der var vigtige for dem. Omtrent lige så mange har talt med børnerådgiveren om bopæl og samvær (78 %). Og langt de fleste børn har oplevet, at de har talt med den voksne om deres trivsel (89 %).

3.2.1 Sammenhæng mellem alder og relevans i børnesamtalen

Børnenes alder har også her betydning for, hvordan børnene har oplevet indholdet af samtalen. Jo ældre børnene er, desto flere oplever relevans og kvalitet i børnesamtalen.

Figur 3.3 viser således, at 71 % af de yngste på 6-8 år oplevede, at den voksne spurgte dem om ting, der var vigtige for dem, mod 80 % af de 9-12-årige og 91 % af de 13-17-årige. Derudover viser figuren, at 67 % af de 6-8-årige talte med børnerådgiveren om, hvor de skulle bo, eller hvor meget de skulle se deres mor og far, mod 79 % af de 9-12-årige og 88 % af de 13-17-årige. Og endelig ser vi en mindre, men dog signifikant forskel på aldersgrupperne i forhold til, om børnene oplevede, at børnesamtalen omhandlede deres trivsel, idet 82 % af de 6-8-årige oplevede dette, mod 93 % af de 9-12-årige og 90 % af de 13-17-årige.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

3.2.2 Sammenhæng mellem forberedelse og relevans i børnesamtalen

Forberedelsen af børnene, og hvorvidt børnene selv har noget på hjerte, spiller også en rolle, når vi kigger på børnenes oplevelse af samtaleindhold og relevans.

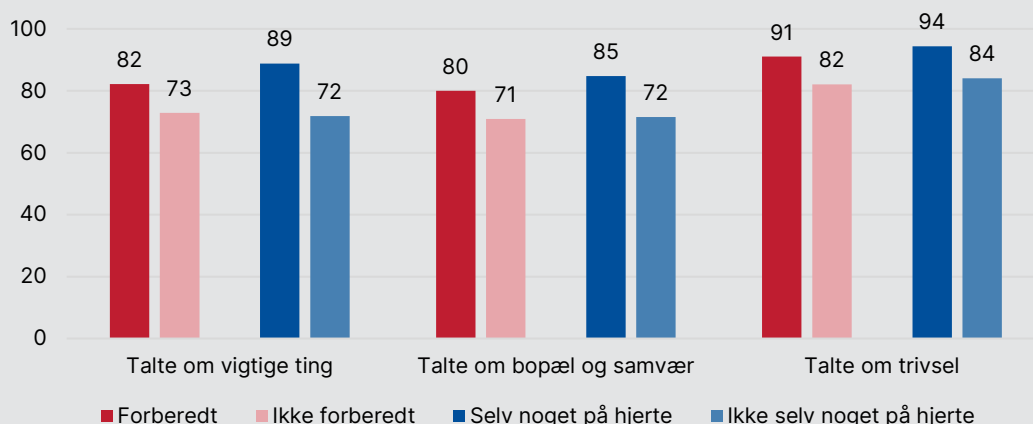
Det ses i Figur 3.4, hvor 82 % af børn, der er blevet forberedt på samtalen, og 89 % af de børn, der havde noget på hjerte, siger ja til, at de blev spurgt om ting, der var vigtige for dem, mod henholdsvis 73 og 72 % af de børn, der ikke

var blevet forberedt, og som ikke havde noget, de gerne ville tale om til børnesamtalen.

Derudover viser figuren, at børn, der er blevet forberedt på samtalen, i højere grad end børn, der ikke er blevet forberedt, har oplevet, at samtalen har handlet om børnenes bopæl og samvær med forældrene – samt om deres trivsel. Samme billede tegner sig for børn, der selv har haft noget på hjerte, sammenlignet med børn, der ikke på forhånd vidste, hvad de ville tale om.

Figur 3.4 Sammenhæng mellem forberedelse og relevans i samtalen. Procent

Børnenes oplevelser af børnesamtalens relevans, fordelt på om børnene er blevet forberedt, og om de selv havde noget, de ønskede at sige til børnesamtalen.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

Når vi undersøger børnenes oplevelse af samtalens indhold og relevans, finder vi også en forskel på de børn, der angiver, at de har været bekymrede for, hvor de skulle bo, og hvor meget de skulle se deres mor og far – og de børn, der ikke var bekymrede for dette.

De bekymrede børn og unge taler således oftere med børnerådgiveren om deres samværsordning, eller hvor de skal bo (87 % vs. 74 %), og de oplever oftere, at børnerådgiveren spørger dem om vigtige ting (87 % vs. 77 %) (ikke vist i figur).

3.3 Videregivelse af oplysninger fra børnesamtalen

De fleste børn oplever at være informeret og have medbestemmelse over deling af oplysning fra børnesamtalen. 2 ud af 3 børn har talt med børnerådgiveren om, hvad fra børnesamtalen der ville blive delt med barnets forældre, og 3 ud af 4 børn har haft oplevelsen af at have medbestemmelse over, hvilke oplysninger der ville blive videregivet til barnets forældre.

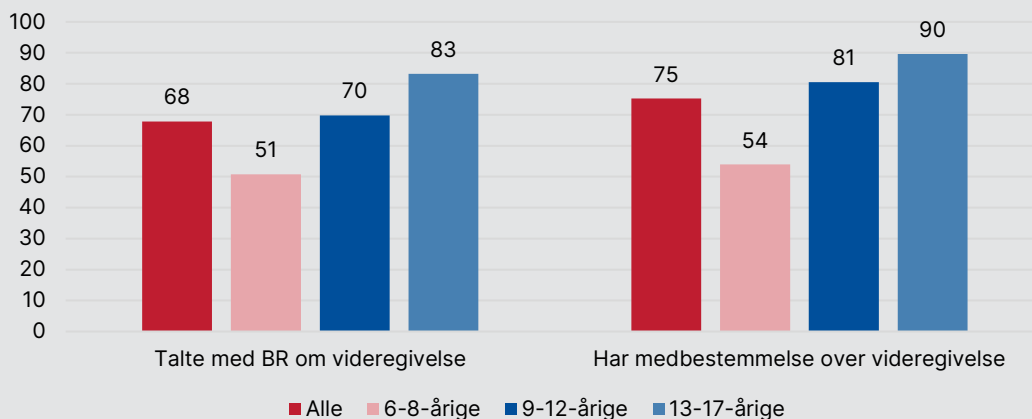
Svarene fra de yngste børn tyder dog på, at disse i noget højere grad end de ældre børn er usikre på, om de har medbestemmelse over, hvad der videregives fra samtalen, og om der overhovedet er blevet talt om videregivelse.

Figur 3.5 viser således, at 51 % af de 6-8-årige oplever, at der til samtalen er blevet talt om, hvad der skulle siges videre til deres mor og far, mod hhv. 70 % af de 9-12-årige og 83 % af de 13-17-årige. De resterende, der ikke har svaret ja til spørgsmålet, fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem 'ved ikke' og 'nej' (ikke vist i figur), hvilket altså tyder på en relativt stor usikkerhed blandt de yngre børn på dette punkt.

Derudover viser figuren, at 54 % af de 6-8-årige børn svarer ja til, at de selv har kunnet bestemme, hvad der skulle siges videre til deres mor og far, mod 81 % af de 9-12-årige og 90 % af de 13-17-årige. Også her svarer halvdelen af de, der ikke har svaret ja til spørgsmålet, 'ved ikke' (ikke vist i figur). Igen en indikation på, at en del af de mindste børn er i tvivl om, hvordan det, de har talt med børnerådgiveren om, bliver brugt.

Figur 3.5 Sammenhæng mellem alder og oplevelse af videregivelse fra børnesamtalen. Procent

Børnenes oplevelse af om der er blevet talt om videregivelse til børnesamtalen og om børnene har medbestemmelse over videregivelsen af oplysninger, fordelt på alder.

Note: BR = Børnerådgiver

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

3.3.1 Sammenhæng mellem forberedelse og oplevelse af videregivelse

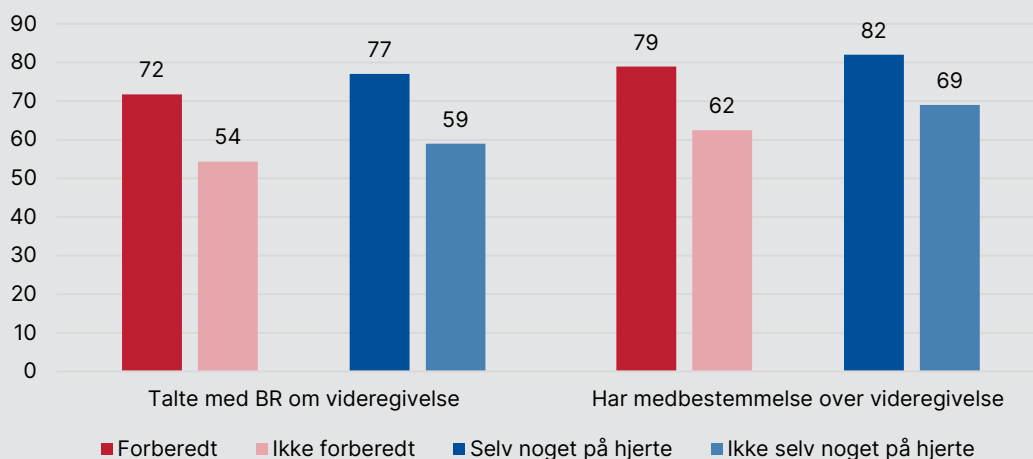
Også i forhold til videregivelse spiller forberedelsen af børnene, og hvorvidt de selv har haft noget, de ønskede at tale om til børnesamtalen, en rolle.

Figur 3.6 viser således, at henholdsvis 72 og 79 % af de børn, der var blevet forberedt på børnesamtalen, svarer 'ja' til, at de til børnesamtalen har talt om, hvad der skulle videregives til deres forældre, og 'ja' til, at de selv har medbestemmelse over, hvad der bliver sagt videre. Det samme gælder kun for henholdsvis 54 og 62 % af de børn, der ikke var blevet forberedt.

På samme måde svarer henholdsvis 77 og 82 % af de børn, der selv havde noget, de gerne ville tale om til børnesamtalen, at der er blevet talt om videregivelse, og at de selv har medbestemmelse over videregivelse – mod henholdsvis 59 og 69 % af de børn, der ikke selv havde noget, de ønskede at tale med børnerådgiveren om før samtalen.

Figur 3.6 Sammenhæng mellem forberedelse og oplevelse af videregivelse fra børnesamtalen. Procent

Børnenes oplevelser af videregivelse fra børnesamtalen fordelt på, om børnene er blevet forberedt, og om de selv havde noget, de ønskede at sige til børnesamtalen.

Note: BR = børnerådgiver

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

Sidst i spørgeskemaet kunne børnene give deres råd til børnerådgiverne og andre børn, der skal til børnesamtale, og nogle af børnenes besvarelser afspejler, som de følgende citater illustrerer, børnenes tvivl omkring videregivelse af oplysninger:

De skal huske at spørge barnet, hvad der må siges videre. (Pige, 11 år)

Spørg, om de må sige tingene videre til mor og far. Kan ikke huske, om de spurgte om det. (Pige, 9 år)

Andre børn i undersøgelsen er dog, som følgende citat illustrerer, noget mere sikre på håndteringen af deres udsagn til børnesamtalen:

Dem, som man snakker med, lytter altid, og de skriver og siger kun det, du vil ha', at de skal skrive og sige til dem, som skal høre det. (Pige, 12 år)

3.4 Børnenes refleksioner efter børnesamtalen

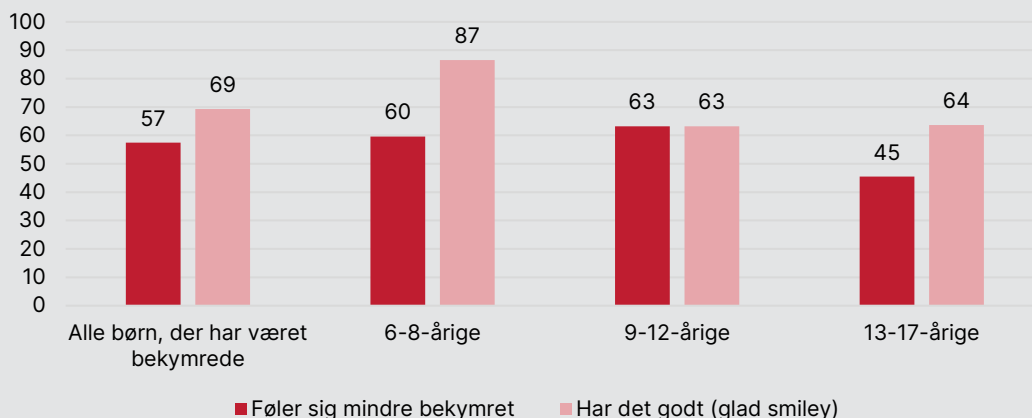
Da børnene udfylder spørgeskemaet umiddelbart efter børnesamtalen, mens de stadig befinder sig i Familieretshuset, kan vi i sagens natur kun spørge ind til, hvad de mærker og tænker lige efter samtalen. Vi spørger de børn, der har svaret ja til spørgsmålet om, hvorvidt de har følt sig urolig eller bekymret for, hvordan de skal bo, eller hvor meget de skal se deres mor eller far, om samtalen har gjort dem mindre bekymrede eller mindre urolige, samt hvordan de har det lige nu.

Af de børn, der har svaret ja til at føle sig bekymrede eller urolige, hvilket gjaldt knap hvert tredje barn i undersøgelsen, svarer lidt over halvdelen (57 %), at samtalen har gjort dem mindre bekymrede eller mindre urolige. Her er det særligt de yngre børn i alderen 6-12 år, der er blevet beroliget (60-63 %), mens det samme gælder under halvdelen af de 13-17-årige (45 %). På dette punkt ser vi også en kønsforskel, idet 65 % af drengene finder, at samtalen har beroliget dem, mod 51 % af pigerne (ikke vist i figur).

Når vi spørger de børn, der har været bekymrede eller urolige, hvordan de har det umiddelbart efter samtalen, er der også signifikant flere af de 6-8-årige, der vælger den mest positive kategori (glad smiley), svarende til 87 %, hvor kun omkring 63 % af de 9-17-årige vælger den glade smiley. Langt størstedelen af de børn, der ikke valgte den glade smiley, valgte den neutrale, og kun omkring 1 % valgte den sure/triste smiley på tværs af alder (ikke vist i figur).

Figur 3.7 Bekymring og trivsel efter børnesamtalen. Procent

Børns angivelse af, om de er blevet beroliget af børnesamtalen, og om de har det godt, fordelt på alder. Kun børn, der før samtalen var bekymrede.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

3.4.1 Børnesamtalerne får børnenes anbefaling

Afslutningsvist i spørgeskemaet har vi bedt børnene om deres råd til børnerådgiverne, og blandt de børn, der har skrevet noget her, er oplevelsen af børnesamtalen primært positiv:

De kan lytte til børnene. (Pige, 15 år)

Helt perfekt. (Dreng, 9 år)

Fortsæt det, de gør. (Dreng, 14 år)

God til at tale med mig. (Dreng, 6 år)

Børnene har også haft mulighed for at give andre børn, der skal til børnesamtale gode råd med på vejen. Børnene anvender overvejende denne mulighed til at berolige og opfordre andre børn til at være åbne og ærlige over for børnerådgiveren, som de ofte beskriver med stor tillid:

Man skal bare tage det stille og roligt og tænke, at det kun er for at hjælpe dig. Man skal huske at sige, hvordan man selv har det, og ikke hvordan ens forældre gerne vil have, at man har det. (Pige, 14 år)

3.5 Opsamling

- ● ● Det er samlet set en høj andel af børnene, der oplever, at børnesamtalen har været en god oplevelse, og at børnerådgiveren har været lydhør og god til at forklare barnet formålet med mødet. Alligevel svarer omtrent hvert femte barn, at de ikke havde lyst til at fortælle børnerådgiveren om ting, barnet synes er vigtige. De børn, der ikke har lyst til samtalen, begrundede dette med, at emnet for samtalen er svært, og at de er utrygge ved at tale med fremmede om emnet.

Generelt oplever langt de fleste børn, at de har talt med børnerådgiveren om ting, de syntes var vigtige og deres situation i forhold til bopæl og samvær. Det er dog samtidig omtrent hvert femte barn, der ikke finder samtalen vedkommende, og derfor måske ikke har en klar fornemmelse af at være kommet til orde – også selvom de måske mere indirekte er blevet spurgt ind til deres perspektiv.

De fleste børn oplever at have talt med børnerådgiveren om, hvad der skulle videregives fra børnesamtalen, og de fleste er bevidste om, at de har medbestemmelse over, hvad der videregives. Der er dog også omtrent en tredjedel der svarer 'nej' eller 'ved ikke' til, om de har talt om videregivelse. Og en fjerdedel svarer 'nej' eller 'ved ikke' til, om de selv må være med til at bestemme, hvad der skal siges videre. Analysen viser således, at det for nogle børn er uklart, om videregivelse er blevet adresseret, og om de har nogle rettigheder i denne sammenhæng.

Godt halvdelen af de børn, der før børnesamtalen var bekymrede for, hvor de skulle bo og hvor meget de skulle se deres mor og far, er efter børnesamtalen mindre bekymrede.

I alle analyserne spiller børnenes alder en væsentlig rolle. De yngste børn oplever i mindre grad end de ældre børn, at børnerådgiveren er god til at forklare, hvad der skal ske i børnesamtalen, og har mindre lyst til at fortælle om sig selv. De yngste oplever derudover i mindre grad, at indholdet er vigtigt, og at der bliver talt om bopæl, samvær og trivsel. Ligesom de mindste også oftere ikke synes – eller er i tvivl om – der er blevet talt om videregivelse, og om de selv kan være med til at bestemme, hvad der skal siges videre. Samtidig er

det dog også de mindste børn, der føler sig mest beroliget af børnesamtalen, og dem, der angiver den højeste grad af trivsel efter samtalen.

Ud over alder spiller det en gennemgående rolle, om børnene er blevet forberedt på formålet inden samtalen, og om de selv har haft noget, de gerne ville tale om til samtalen. Børn, der er blevet forberedt før samtalen, og børn, der selv har haft noget på hjerte, oplever således en bedre kontakt til børnerådgiveren og en større grad af relevans i samtalen. Derudover er børn, der er forberedt, også mere bevidste om, at der er blevet talt om videregivelse, og hvilke rettigheder de selv har i forhold til at bestemme, hvad der skal videregives.

Analyserne viser således, at mange ting fungerer godt i afholdelsen af børnesamtaler, men at børnenes oplevelse af børnesamtalen kan forbedres, hvis de i højere grad forberedes og på forhånd hjælpes til at formulere det, de gerne vil sige.

Endelig viser analyserne, at det kan være en god idé at overveje, hvordan der kan samtales med børn i forskellige aldre og på forskellige forståelsesniveau om, hvordan børnesamtalen bliver anvendt og hvem, der får adgang til oplysningerne.

4 Kontaktpersonsordningen

Dette kapitel handler om børnenes oplevelse af kontaktpersonordningen. Vi ser her nærmere på bl.a., hvor mange af børnene har en kontaktperson, om de bruger muligheden for at kontakte vedkommende, samt om de oplever, at det har hjulpet dem at have en kontaktperson.

4.1 Børnenes oplevelse af kontaktpersonsordningen

Halvdelen af børnene er bevidste om, at de har en kontaktperson – 23 % svarer, at de ikke har en kontaktperson, mens omtrent hver fjerde barn ikke ved, om de har en.

Langt de fleste børn, der har en kontaktperson, ved også, hvordan de kan få fat i deres kontaktperson (92 %). Kun få har dog selv taget kontakt til kontaktpersonen (9 %).

Pigerne ved i højere grad end drengene, hvordan de kan kontakte deres kontaktperson (95 % vs. 87 %). Der er dog ikke forskel på, hvor meget drenge og piger henvender sig til deres kontaktperson.

Omkring halvdelen af de børn, der har en kontaktperson, synes, det har hjulpet dem at have en (54 %). Blandt de børn og unge, der ikke har en kontaktperson, ønsker hver fjerde at få en kontaktperson (25 %).

4.1.1 Sammenhæng mellem alder og oplevelse af kontaktpersonsordningen

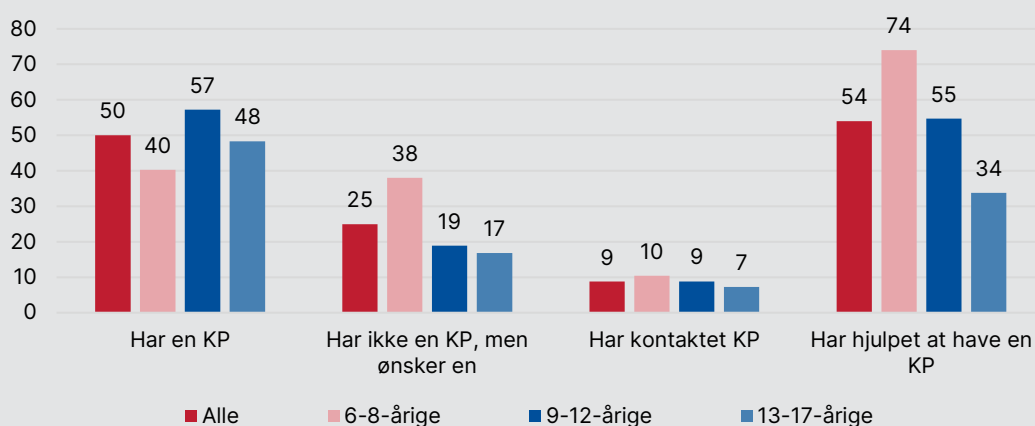
Børn i alderen 9-12 år har, som Figur 4.1 viser, hyppigere end andre aldersgrupper en kontaktperson (57 %). Til sammenligning har lige under halvdelen af de 13-17-årige (48 %), og kun 40 % af de 6-12-årige en kontaktperson.

Der er ikke aldersmæssige forskelle på, om børnene og de unge ved, hvordan de kontakter kontaktpersonen, eller hvor meget de gør det. Til gengæld ser vi, at de yngste, der har en kontaktperson, oftere oplever, at dette har hjulpet dem. Omtrent 3 ud af 4 af de 6-8-årige føler sig således hjulpet af at have en kontaktperson (74 %), mod omtrent halvdelen af de 9-12-årige (55 %) og kun hver tredje af de 13-17-årige (34 %).

Ligeledes er det også de yngste børn, der oftest udtrykker ønske om at få en kontaktperson, hvis de ikke har en. Således ønsker 38 % af de 6-8-årige, der ikke har en kontaktperson, at få en, mod henholdsvis 19 % og 17 % af de 9-12-årige og 13-17-årige.

Figur 4.1 Sammenhæng mellem alder og oplevelse af kontaktpersonordning. Procent

Børnenes oplevelse af kontaktpersonordningen fordelt på alder.

Note: KP = Kontaktperson

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

4.1.2 Sammenhæng mellem forberedelse og oplevelse af kontaktpersonsordningen

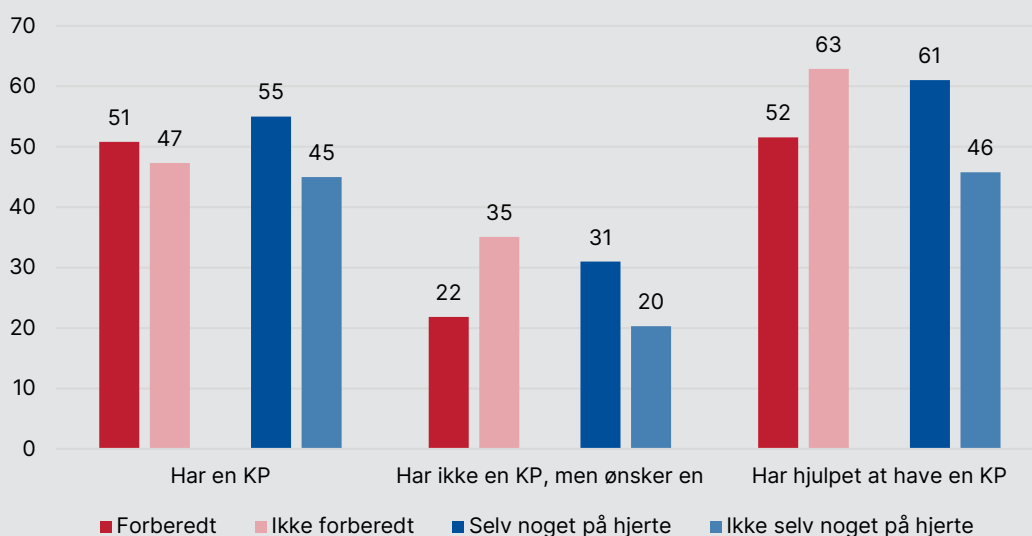
Forberedelsen af børnene forud for børnesamtalen, og hvorvidt børnene selv havde noget, de ønskede at tale om til børnesamtalen, spiller også en rolle for børnenes vurdering af kontaktpersonsordningen.

Figur 4.2 viser således, at 35 % af børn, der *ikke* er blevet forberedt på børnesamtalen af enten deres forældre eller en i Familieretshuset, gerne vil have en kontaktperson, mod 22 % af børn, der er blevet forberedt. Og derudover ser vi, at børn, der *ikke* er blevet forberedt på børnesamtalen, i højere grad synes, de har fået hjælp af deres kontaktperson, idet 63 % af de ikke forberedte børn oplever, at det har hjulpet dem at have en kontaktperson, mod 52 % af børn, der ikke er blevet forberedt.

Derudover viser figuren, at 55 % af børn, der selv havde noget på hjerte til samtalen, har en kontaktperson, mod 45 % af børn, der ikke har gjort sig tanker om samtalen på forhånd. Børn, der har noget på hjerte, ønsker sig også i højere grad en kontaktperson, hvis de ikke har en (31 % mod 20 % af børn uden noget på hjerte). Og hvis de har en kontaktperson, er sandsynligheden for at have følt sig hjulpet af denne større, hvis børnene havde noget på hjerte (61 %), end hvis de ikke havde (46 %).

Figur 4.2 Sammenhæng mellem forberedelse og oplevelse af kontaktpersonsordning. Procent

Børns oplevelse af kontaktpersonsordningen fordelt på, om børnene er blevet forberedt, og om de selv havde noget, de ønskede at sige til børnesamtalen.

Anm.: Ikke signifikant forskel på forberedte og ikke-forberedte i forhold til at have en kontaktperson. Forskellen på forberedte og ikke-forberedte i forhold til, om det har hjulpet af have en KP, er signifikant ved 0,10 %-niveau

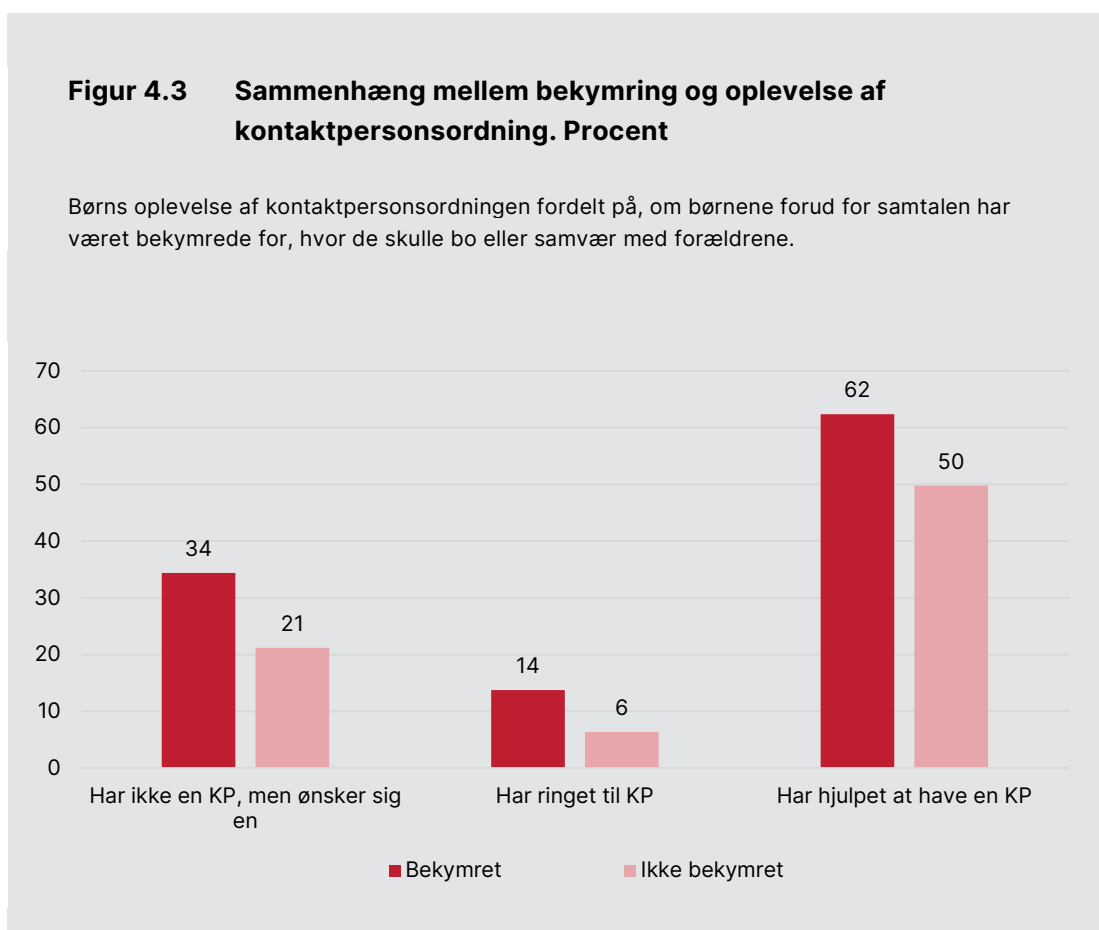
Note: KP = kontaktperson

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

4.1.3 Sammenhæng mellem børnenes bekymring og oplevelse af kontaktpersonsordningen

Den sidste analyse viser, at oplevelsen af kontaktpersonsordningen også hænger sammen med, om barnet forud for børnesamtalen har været bekymret for sin fremtidige bopæl og samværet med mor og far.

Figur 4.3 viser således, at 34 % af børn, der angiver, at de forud for børnesamtalen var bekymrede for, hvor de skulle bo, eller hvor meget de skulle se deres mor eller far, gerne vil have en kontaktperson (hvis ikke de i forvejen har en sådan). Figuren viser også, at de bekymrede børn i højere grad selv har ringet til deres kontaktperson (14 % mod 6 % af de ikke-bekymrede). Og endelig ser vi, at de bekymrede i højere grad føler sig hjulpet af deres kontaktperson end de ikke-bekymrede (62 % mod 50 %).

Note: KP = kontaktperson

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022

4.2 Opsamling

Halvdelen af børnene, der kommer til børnesamtale, svarer ja til, at de har en kontaktperson. En fjerdedel har ikke en kontaktperson, mens den sidste fjerdedel er i tvivl, om de har en. Blandt børn, der ikke har en kontaktperson – eller er i tvivl – vil en fjerdedel gerne have en.

De fleste børn med en kontaktperson ved, hvordan de kommer i kontakt med kontaktpersonen, men kun få har selv taget kontakt. Godt halvdelen af børn med en kontaktperson oplever, at det har hjulpet dem at have en.

Børn i alderen 9-12 år har hyppigere end de yngste 6-8-årige og hyppigere end teenagerne på 13-17 år en kontaktperson. De yngste er dog i denne undersøgelse mere interesserede end de ældre aldersgrupper i at have en kontaktperson. Når de yngste har en kontaktperson, oplever de også i højere grad, at de har fået hjælp af denne. Forskellen på yngre og ældre børns oplevelse af kontaktpersonsordningen kan skyldes, at de yngre børn har sværere ved at forholde sig til sagsprocessen, og sværere ved selv at søge støtte uden for familien.

Analyserne peger således på, at der kan være brug for at øge kendskabet til kontaktpersonsordningen og sikre, at kontaktpersonsordningen i højere grad imødekommer børnenes behov, der ser ud til at variere for forskellige aldersgrupper.

Ud over alder spiller forberedelsen af børnene, hvorvidt de selv havde noget på hjerte, samt om børnene har været bekymrede forud for samtalen, en rolle for deres oplevelse af kontaktpersonsordningen. Børn, der ikke er blevet forberedt, ønsker sig således i højere grad en kontaktperson og oplever i højere grad at få hjælp af denne. Samtidig ser vi, at børn, der selv har gjort sig tanker om, hvad de ville tale om til samtalen, og børn, der forud for samtalen har været bekymrede for deres bopæl eller samvær, i højere grad oplever at få hjælp af kontaktpersonen.

Set fra børnenes synspunkt kan det altså se ud til, at kontaktpersonen på den ene side kan kompensere for, at ikke alle børn oplever at blive klædt nok på til mødet med Familieretshuset af deres forældre og andre voksne. På den anden side tyder analyserne på, at børn, der selv har ønsket for børnesamtalen, i højere grad selv oplever, at kontaktpersonsordningen kan styrke deres position og måske hjælpe dem til at komme til orde i Familieretshuset.

Det kan således øge børnenes mulighed for inddragelse, hvis kontaktpersonsordningen tænkes sammen med børnesamtalen, således at børnene via kontaktpersonen får mulighed for at forberede sig på børnesamtalen.

5 Konklusion

Rapporten har i kapitel 2-4 vist resultaterne af VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset.

I denne undersøgelse har vi set på børneinddragelse i Familieretshuset med udgangspunkt i Lundys model (Lundy, 2007). Elementet Rum fra Lundys model om børneinddragelse handler i undersøgelsen i særdeleshed om, hvorvidt børnene er blevet delagtiggjort i formålet med børnesamtalen, og hvorvidt der er blevet skabt gode rammer for, at børnene kan fremkomme med deres perspektiv. Elementet Stemme handler om, hvorvidt børnene har haft oplevelsen af at være kommet til orde og tilspurgt relevant. Tilhører-aspektet i Lundys model er afdækket både ved børnenes oplevelse af kontakten med børnerådgiveren, men også i forbindelse med deres oplevelse af, hvordan deres oplysninger fra børnesamtalen deles.

Dette kapitel beskriver de tværgående konklusioner, diskuterer resultaterne og beskriver de opmærksomhedspunkter, der kan tages med fra analyserne.

5.1 Resultater

5.1.1 De fleste børn oplever et trygt og forståeligt rum, hvor de kan komme til orde

Overordnet viser undersøgelsen, at langt de fleste børn har en positiv oplevelse af børnesamtalen. Generelt oplever børnene god kontakt med børnerådgiveren under samtalen, som de synes er god til at rammesætte samtalen og lytte til dem. Netop det – at føle sig tryk og hørt – er ofte også fremhævet i børnenes egne udsagn. I undersøgelsen svarer bl.a. 95 % således, at børnerådgiveren er god til at forklare, hvad der skal ske til samtalen, mens 90 % svarer, at den voksne er god til at lytte til dem. To tredjedele af børnene havde på forhånd lyst til at komme til børnesamtale. Og 4 ud af 5 har under samtalen lyst til at fortælle børnerådgiveren om det, der er vigtigt for dem.

Langt størstedelen af børnene oplever også, at samtalerne handler om ting, der er vigtige for dem, og at de får talt med børnerådgiveren om bopæl og samvær. Alligevel er det omkring hvert femte barn, der ikke har talt med børnerådgiveren om, hvor de skal bo, eller hvor meget de skal se deres mor eller far, og lige så mange, som ikke oplever, at der i øvrigt er blevet talt om noget vigtigt til samtalen. Der er også omkring 1 ud af 5 børn i undersøgelsen, der

ikke har haft lyst til at komme til børnesamtale eller at fortælle om sig selv til samtalen.

Det betyder jo selvsagt ikke, at dette er børn og unge, som ikke har noget vigtigt på hjertet, men for nogle børn kan det måske være svært at få fat om, hvad børnesamtalen kan bruges til, hvad de gerne vil sige, og hvordan det, der tales om, har betydning for dem. Rummet i Lundys model handler i høj grad om at skabe de rette betingelser for, at barnet kan bruge sin 'Stemme', herunder at invitere, informere og delagtiggøre barnet (Lundy, 2007). I denne sammenhæng har forberedelse af børnene og barnets alder en afgørende betydning, hvilket beskrives i de kommende afsnit.

5.1.2 Videregivelse af samtaleindhold

Når vi spørger til børnenes forståelse af, hvordan børnesamtalen bliver brugt – det vil sige, hvad der bliver videreformidlet til forældrene – svarer to tredjedele af børnene, at de til børnesamtalen har talt om, hvad fra samtalen der skal videregives til forældrene, mens tre fjerdedele oplever at have medbestemmelse over, hvad der skal videregives.

Også her oplever majoriteten af børnene altså, at de forstår, hvad samtalen skal bruges til, og oplever at have en vis kontrol over deres egne udsagn. Der er dog også en tredjedel af børnene, der *ikke* oplever, at spørgsmålet om videregivelse er blevet adresseret, eller er i tvivl. Ligesom en fjerdedel enten *ikke* oplever at have medbestemmelse over videregivelse, eller er i tvivl om deres rettigheder.

Lundys element Tilhører omhandler i særdeleshed, at de rette personer, der kan træffe beslutninger på barnets vegne, får adgang til barnets perspektiv. Det kan vi selvsagt ikke evaluere i indeværende undersøgelse, men Lundy (2007) beskriver også barnets ret til at vide, hvem dets perspektiv bliver delt med. Lovgivningen omkring deling af oplysninger er desuden forskellig for børnesamtalen og samtaler mellem barnets og dets kontaktperson, idet sidstnævnte i udgangspunktet er fortrolig, og førstnævnte ikke er det.

Børnenes besvarelser viser, at nogle børn er usikre på, hvad deres forældre får at vide fra samtalerne, samt hvorvidt de har medbestemmelse herover. Tvivl eller fejlopfattelser af, om deres forældre får adgang til oplysninger, og hvorvidt børnene selv kan bestemme, hvilke oplysninger der deles i de forskellige sammenhænge, de møder medarbejdere fra Familieretshusene, kan potentielt have betydning for børnenes oplevelse af tilbuddene i Familieretshuset.

En rapport fra Oxford (Larsen et al., 2021) om familiers oplevelse af sagsforløbet i Familieretshuset beskriver lignende uklarheder for børnene omkring, hvad og hvordan det, de fortæller til børnesamtalen, bliver anvendt, og at ikke alle børn kan skelne mellem de forskellige kontekster i Familieretshuset, de afgiver deres oplysninger i. Fordi det ikke synes at være entydigt for børnene, hvad praksis er, og hvad deres rettigheder er omkring deling af oplysninger i forskellige kontekster i Familieretshuset, kan det med fordel tydeliggøres mere systematisk over for børnene, og særligt for de yngste, således at det bliver mere klart for børnene, hvad der gør sig gældende.

5.1.3 Brugen af kontaktpersonsordningen

Halvdelen af børnene er bevidste om, at de har en kontaktperson, og langt de fleste ved godt, hvordan de kommer i kontakt med kontaktpersonen. Kun 9 % har dog selv taget kontakt til deres kontaktperson. Omkring halvdelen af de børn, der har en kontaktperson, synes, det har hjulpet dem at have en.

Årsagerne til, at halvdelen af de børn, der har en kontaktperson, ikke synes det har hjulpet, og at flertallet af de 13-17-årige ikke føler sig hjulpet, kan vi på baggrund af indeværende undersøgelse ikke sige noget om. Tidligere undersøgelser viser dog, at en del børn og unge i familieretlige sager vælger kontaktpersonordningen fra på grund af et højt antal møder i både det familieretlige og kommunale system (Larsen et al., 2021). 'Konsultationsudtrætning' (originalt 'consultation fatigue', (Lundy, 2007)) er også et velkendt fænomen i forskningslitteraturen om børneinddragelse.

Kontaktpersonsordningen er et frivilligt tilbud, som børnene kan benytte sig af, hvis de har behov. Derfor er det ikke nødvendigvis et mål, at alle bruger den, eller at alle bruger den lige meget. Analyserne peger dog på, at der kan være brug for at øge kendskabet til kontaktpersonsordningen blandt børnene, og for at sikre, at kontaktpersonsordningen i højere grad imødekommer børnenes behov, der ser ud til at variere for forskellige aldersgrupper.

5.1.4 Alder spiller en væsentlig rolle for børneinddragelse

Alder spiller i de fleste analyser en vigtig rolle for børnenes oplevelse af Familieretshusets børneinddragelse. Analyserne viser således, at de mindste (6-8-årige) børn i analyserne gennemgående føler sig dårligere forberedt og har sværere ved at forstå indholdet, formålet og brugen af børnesamtalerne end de ældre børn. 64 % af de 6-8-årige oplever således, at de er blevet forberedt på samtalen, mod 89 % af de 13-17-årige. 71 % af de 6-8-årige synes, børnesamtalen handlede om ting, der er vigtige for barnet, mod 91 % af de 13-17-

årige. Og 51 % af de 6-8-årige oplever, at der til børnesamtalen blev talt om, hvad der skulle videregives til forældrene, mod 83 % af de 13-17-årige.

Omvendt ser vi, at de yngre børn i højere grad end de ældre børn føler sig støttet og hjulpet af både børnesamtalen og kontaktpersonsordningen. 60-63 % af de 6-8-årige og 9-12-årige, der angiver, at de har været urolige for deres fremtidige bopæl eller samvær, fortæller, at børnesamtalen har gjort dem mindre bekymrede, mod 45 % af de 13-17-årige. Og 74 % af de 6-8-årige, der har en kontaktperson, svarer, at det har hjulpet dem at have en kontaktperson, mod 34 % af de 13-17-årige med en kontaktperson.

De yngste bekymrer sig lige så meget om bopæl og samvær, som de øvrige børn i undersøgelsen, og de vil også ligeså gerne til samtale som de andre børn og unge i undersøgelsen. Det tyder således på, at de yngste har samme behov for at komme til orde, men oplever det mindre håndgribeligt hvordan. Dette er også et hyppigt fund i forskningslitteraturen, idet internationale studier af børneinddragelse i myndighedssagsbehandling ofte finder, at yngre børn er sværere at inddrage end ældre (se fx Bengtson & Henze-Pedersen, 2022). Der kan således med fordel arbejdes mod at gøre børneinddragelsen mere relevant for de yngste samt tydeliggøre for dem, hvordan de kan få deres perspektiv inddraget i sagen, og hvordan deres udsagn bliver videregivet. Det kan fx ske ved øget brug af piktogrammer, temperaturmåler og tegneseriesamtaler (se fx Nielsen et al., 2016) eller ved videreudvikling af konkrete samtaleteknikker til yngre børn (fx Kampmann et al., 2017). Familieretshuset udfører i samarbejde med Roskilde Universitet og Professionshøjskolen Absalon i perioden 2021-2024 et udviklings- og forskningsprojekt omkring inddragelsen af yngre børn (Styrket børneinddragelse i det familieretlige system – Sammenhæng mellem børns hverdagsliv og praksis i Familieretshuset). Dette arbejde har blandt andet også fokus på at sikre bedre inddragelse af yngre børn (Se RUC, 2021).

5.1.5 Forberedelse har betydning for oplevelse af børneinddragelse

Inden børnene kommer til børnesamtale, er 77 % blevet forberedt på formålet med mødet, primært af deres forældre, og 48 % har inden samtalen gjort sig tanker om, hvad de selv ønsker at tale med børnerådgiveren om.

Disse to forhold, forberedelsen og hvorvidt barnet selv har noget på hjerte, har betydning for børnenes oplevelse af børneinddragelsen i Familieretshuset. Dette illustreres fx af, at 84 % af børn, der er blevet forberedt på børnesamtalen, har lyst til at fortælle om sig selv, mod 69 % af børn, der ikke er forberedt. Dertil viser undersøgelsen, at 89 % af børn, der selv havde noget, de ville tale om til samtalen, oplevede, at samtalen handlede om noget, der var vigtigt for

dem, mod 72 % af børn, der ikke havde noget på hjerte. En nylig forskningsoversigt om børneinddragelse i myndighedssager peger ligeledes på, at manglende information og forberedelse af børnene kan være en barriere for børneinddragelsen, som gør det sværere for børnene at forberede sig på, hvad de ønsker at sige, samt forstå de beslutninger, der bliver truffet (Bengtson & Henze-Pedersen, 2022).

Børn, der ikke er blevet forberedt på børnesamtalen af deres forældre eller andre voksne, er derudover mere interesserede i at have en kontaktperson end børn, der er blevet forberedt. Og de oplever i højere grad end børn, der er blevet forberedt af andre, at det har hjulpet dem at have en kontaktperson. Kontaktpersonen ser således ud til at kunne hjælpe de børn, der ikke får hjælp af andre, til at kunne navigere i den familieretlige sagsproces.

Ved at øge indsatsen omkring at forberede børnene, og på forhånd tale med dem om deres tanker, ønsker og forventninger, kan man muligvis tydeliggøre samtalen som en vigtig og positiv mulighed for barnet, også selvom barnet synes, det er svært at tale om sin situation, eller er træt af sagsprocessen.

Det er nærliggende, at børnenes samstemmige råd til andre børn om ikke at være bange eller nervøse, men i stedet være åbne og ærlige, også reflekterer børnenes egen umiddelbare betænkelighed eller usikkerhed omkring børnesamtalen, før de havde den. Denne usikkerhed kunne med fordel adresseres mere direkte som en del af børnenes forberedelse, navnlig fordi omkring hver tredje ikke har lyst til at skulle til børnesamtale. Særligt for disse børn, kan det måske gøre en forskel at tale med dem om deres bekymring eller forbehold, således at potentielle barrierer kan adresseres, og der kan skabes et 'rum', som de finder meningsfyldt.

5.1.6 Undersøgelsen kan ikke sige noget om indflydelse

Undersøgelsen viser, at over halvdelen af de børn, der har følt sig bekymrede for deres familiesituation, følte sig mindre urolige efter samtalen, hvilket peger på en umiddelbar positiv oplevelse af at føle sig lyttet til og taget alvorligt. Vi kan imidlertid ikke på baggrund af børnenes oplevelse af børnesamtalen sige noget om, hvordan deres perspektiver bliver vægtet og har givet indflydelse på sagsprocessen. For de fleste børn er det alene at blive hørt imidlertid ikke tilstrækkeligt, hvis ikke inddragelse får indflydelse på deres liv. Et barn skriver fx:

Der var ikke rigtigt noget, hun kunne gøre ved det. Det er hendes job at prøve og hjælpe mig, men jeg føler ikke, at der er forskel.
(Dreng, 12 år)

Larsen et al. (2021) beskriver også i deres rapport om familiers oplevelse i Familieretshuset, at flere af de interviewede børn giver udtryk for, at det er

svært kun at kunne give sit synspunkt til kende, men ikke have direkte indflydelse på deres sag. Inddragelse, der ikke fører til indflydelse, efterlod nogle af børnene i Larsens et al.'s undersøgelse med en følelse af ikke at være blevet hjulpet, som de havde håbet på. At få mulighed for at have indflydelse på eget liv må i sidste ende jo også være et væsentligt formål med at give børnene en stemme og skabe et rum til deres perspektiv via børnesamtalen, om end denne indflydelse jo ikke betyder, at barnet skal være beslutningstager.

Fremtidig forskning bør undersøge, om og hvordan børneinddragelsen via børnesamtalen får en betydning for sags- og beslutningsprocessen efterfølgende, og hvordan det opleves af børnene selv. Hvordan det bedst sikres, at barnets perspektiv bringes til handling, er ligeledes et opmærksomhedspunkt for praksis.

5.2 Opmærksomhedspunkter

På baggrund af undersøgelsens resultater har VIVE udarbejdet enkelte opmærksomhedspunkter, der kan øge kvaliteten af børneinddragelsen – set fra børnenes synspunkt:

- > **Videreudvikle praksis omkring forberedelse af børnene før samtalen.** Det kan med fordel gøres tydeligere for forældre, hvordan de kan forberede børnene, samt hvordan forældrene kan hjælpe deres barn med at komme i kontakt med Familieretshusets kontaktperson, der kan bistå med at forberede barnet på børnesamtalen. Som forberedelse på børnesamtalen kan der med fordel tales med børnene om formålet og mulighederne med børnesamtalen samt om børnenes egne forestillinger, tanker og ønsker for samtalen.
- > **Særligt fokus på inddragelsen af de yngste børn.** Der kan med fordel arbejdes med mere alderstilpassede tilgange og redskaber i både forberedelsen og omkring rammerne for børnesamtalen, så de yngste får mest muligt ud af børnesamtalen.
- > **Tydeligere information om deling af oplysninger.** Der kan med fordel arbejdes videre med praksis omkring, hvordan børnene delagtiggøres i behandling af oplysninger og deres rettigheder i forhold til samtykke, både som en del af forberedelsen og til samtalen.
- > **Opmærksomhed på mulige barrierer i brugen af kontaktpersonsordningen.** Der kan med fordel arbejdes videre med at sikre, at forældrene kender indholdet af kontaktpersonsordningen og får redskaber til at tale med deres barn om, hvad det kan bruge kontaktpersonen til. Familieretshuset kan tillige arbejde mod, at mulighederne for at gøre brug af kontaktpersonsordningen i højere grad passer til børnenes aldersrelaterede behov.

Litteratur

- Alminde, S. (2021). *Børneperspektiver i familieretlige sager: Tilblivelse, positioneringer og inddragelse*. Ph.d-afhandling. Roskilde: Roskilde Universitet.
- Bengtson, T., & Henze-Pedersen, S. (2022). *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet: En vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Børnerådet (2015). *Det er børnene det handler om. Deres mening er faktisk vigtig: Børn og unge fortæller om deres møde med Statsforvaltningen*. København: Børnerådet.
- Børns Vilkår (2018). *Status 2018: Svigt af børn i Danmark*. København: Trygfonden & Børns Vilkår.
- Børns Vilkår (2019). *Status 2019: Svigt af børn i Danmark*. København: Trygfonden & Børns Vilkår.
- Børns Vilkår (2020). *Status 2020: Svigt af børn i Danmark*. København: Trygfonden & Børns Vilkår.
- Børns Vilkår (2021). *Status 2021: Svigt af børn i Danmark*. København: Trygfonden & Børns Vilkår.
- Børns Vilkår (2022). *Status 2022: Svigt af børn i Danmark*. København: Trygfonden & Børns Vilkår.
- Dahl, K.M. (2019). *Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder: Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. (2020). *Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder: 1. opfølgning efter reform af området i april 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M., & Olsen, R.F. (2022). *Forældres oplevelse af de familieretlige myndigheder: 2. opfølgning af udvikling efter reform af området i april 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. (2022). Domæne 5: Sociale relationer. I: M.H. Ottosen et al. (red.), *Børn og Unge i Danmark: Velfærd og Trivsel 2022* (pp. 92-117). København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Familieretshusloven (2019). *LBK nr 766 af 07/08/2019. Bekendtgørelse af lov om Familieretshuset*. Social-, Bolig- og Ældreministeriet: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/766>

- Kampmann, J., Rasmussen, K., & Warming, H. (2017). *Interview med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Larsen, K.M., Madsen, L., Rasmussen, C.A.O., Herskind, E., & Oldrup, H. (2021). *Analyse af projekt "Test af serviceniveau" i Familieretshuset: Opfølgning på brugerrejseanalysen*. København: Oxford Research A/S.
- Lundy, L. (2007). 'Voice' is not enough: conceptualizing Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, 33(6), 927-942.
- Nielsen, A.M., Callesen, K., Attwood, T., & Ellermann, M., (2016). *KAT-kassen: Kognitiv Affektiv Træning: Manual*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Petersen, M., & Kornerup, I. (2021). Perspektiver på børns deltagelsesmuligheder i socialt arbejde. I: M. Petersen & I. Kornerup (red.), *Børn som deltagere i professionel praksis: Åbninger, muligheder og rettigheder* (pp. 19-37). København: Hans Reitzels Forlag.
- RUC (2021). *Forskningsprojekt - Styrket børneinddragelse i det familieretlige system – Sammenhæng mellem børns hverdagsliv og praksis i Familieretshuset*. <https://ruc.dk/forskningsprojekt/styrket-boerneinddragelse-i-det-familieretlige-system-sammenhaeng-mellem-boerns>
- Warming, H. (2011). *Børneperspektiver: Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*. København: Akademisk Forlag.

VIVÉ